

Als ik groot ben

• door •
Johanna



NIJKERK — G. F. CALLENBACH

ALS IK GROOT BEN!

DOOR

JOHANNA



NIJKERK — G. F. CALLENBACH



„Mientje! doe het deurtje open!" „Binnen!" zegt de
lepel." blz. 10

HOOFDSTUK I.

De gebroken klomp.

Het was geen prettige wandeling voor Willem; en lang dat zij duurde, lang! . . . Hij zou wel een kwartier later thuis komen dan de anderen, op zijn minst.

„Loop maar vast vooruit!” riep hij tot Jan, Mijntje en Piet, die hem toch al reeds een eindje vooruit waren. „Ga maar vast naar huis; maar vertel nog maar niets aan moeder. Neen, niet doen, hoor! niets zeggen! Zal je het vast niet doen, niet doen?” riep hij ze nog luid achterna.

Jan keerde zich al loopende nog even om en schudde met het hoofd van neen. Toen was Willem gerust en hij deed zijn best om zoo hard mogelijk verder te komen; maar dat ging heel moeilijk; want slechts aan één voet was een klomp en nu moest hij hinken. Dat kon hij wel een poosje volhouden, maar niet lang achter elkander. Dat hinken viel niets mee. Hij moest gedurig stilstaan om de klomp weer eens aan den anderen voet te doen. Het was Maandag vandaag en hij had pas gisteren schoone kousen aangekregen. Daarom durfde hij zijn voet niet op den morsigen weg neer te zetten. Moeder had toch al zoo'n groote wasch iedere week. Hij zou probeeren zijn kousen schoon te houden. Het was toch al erg genoeg van die klomp. Wat zou moeder dat vreeselijk vinden. Ze waren nog zoo nieuw en nu al een

er van stuk! Het was zijn schuld niet geweest, dat de klomp gebroken was; neen, in het geheel niet. Het was bepaald heel slecht hout, waarvan die klomp gemaakt was; want zoo maar gewoon onder het loopen was hij in de lengte midden door gespleten; in twee stukken. Hij had ze in zijn hand. Hij had nog een paar keer geprobeerd om de beide helften met een touwtje aan elkaar te bevestigen; maar dat ging niet; en het deed hem nog maar pijn ook. Dan maar hinkende naar huis! Nu ja: voor een keertje ging dat wel. Dat was zoo erg niet. Maar dat die klomp kapot was!.... En dat moeder weer zoo gauw een paar nieuwe voor hem zou moeten koopen!.... Dat was het ergste.

„Ik wou maar dat ik groot was!” zuchtte Willem. „Wat zou het dan hinderen, al brak er ook eens een klomp van me? Wel, 't zou niets geven; want ik zou geld genoeg verdienen om dadelijk een paar andere te kunnen koopen. De broertjes en zusjes zouden ze ook van mij krijgen en ik kocht voor moeder 's winters van die dikke warme pantoffels en 's zomers van die dunne slossen, die zoo netjes zitten. Als ik groot ben!.... Wat zal dat een leventje zijn!.... Dan zal moeder niet meer zoo erg hard behoeven te werken. Ik kan haar dan een werkvrouw geven, die *ik* betaal.” En Willem's borst zwol van trots bij dat vooruitzicht. „Ik zal dan ook de melk en de eitjes verdienen voor Mientje. En moeder zal een gemakkelijken stoel hebben, waar ze 's avonds rustig in kan zitten. Ja.... als ik maar groot ben.”

Het voortdenken viel hem niet zoo zwaar meer, nu hij zich verdiepte in die schoone toekomst. Een blijde glimlach verhelderde zijn gelaat bij de gedachte om groot en sterk en in staat te zijn het leven zijner moeder gemakkelijk en rustig te maken.

Vrouw Dijkstra had ook wel een moeilijk en zwaar leven. Wel was vader een flink arbeider en had hij altijd vast werk bij een boer; maar het huisgezin was

zoo groot. Willem was de oudste van een zestal en hij was pas elf jaar. En Mientje, op één na de jongste, was zoo zwak en lijdend en had zooveel noodig. Zij kon den stevigen dagelijkschen pot niet verdragen. In plaats van boonen met spek of aardappelen met uiensaus moest zij zachte melkkostjes hebben. En vrouw Dijkstra stelde er haar eer in alles in huis netjes en schoon te hebben en haar kinderen helder en knap voor den dag te laten komen. Daardoor had ze het altijd druk, heel druk. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat was ze in de weer en onder het werk had ze altijd te zorgen en te overleggen hoe ze iedere week rond zou komen met vaders weekloon. Het kostte hoofdbreken om uit te rekenen dáárvan een gezin van acht personen te voeden en te kleeden.

En nu dat tegenvallertje met die klomp! Wat naar voor moeder! mijmerde Willem. Hoe dichter hij bij huis kwam, hoe meer hij er tegen op zag haar het ongeluk te vertellen.

Intusschen waren de andere kinderen al binnen gekomen en natuurlijk luidde moeders eerste vraag: „Waar is Willem?”

Willem kwam nooit achteraan.

„Hij is wat achtergebleven,” zei Mijntje.

„En anders is hij altijd de eerste. Er scheelt toch niets aan?” vroeg vrouw Dijkstra.

„Neen, neen,” riep Jan. „Niets heeft hij.”

„Alleen,” vervolgde Piet, „alleen maar heeft hij zijn”

Maar een vermanende duw van Jan legde Piet het zwijgen op.

Moeder luisterde niet meer. Nu ze maar wist, dat haar Willem niets scheelde, zou zij hem wel gauw zien verschijnen. Zij moest hoog noodig de aardappelen gaan afgieten. In de verte kwam vader al aan.

Over de vierkanten tafel was een tafellaken gespreid. Zeven borden stonden er op. Bij zes borden lag een vork. Kleine broer at nog niet mee; die dronk nog melk

uit zijn fleschje en voor Mientje stond op het hoekje van het fornuis een pannetje met rijst en melk gereed. Dat was een lepelkostje. Mientje had dus geen vork nodig.

Vader was al binnen gekomen, maar Willem nog niet. Dat was zoo iets ongewoons, dat moeder nog eens vragen moest: „Waar blijft Willem toch?”

„Daar komt hij al aan!” riep Mijntje.

„Wat loopt hij raar!” zei vrouw Dijkstra, terwijl zij, onder het nederzetten van de schaal met aardappelen, een blik naar buiten wierp. „Wat heeft hij toch! Waarom loopt hij zoo langzaam? Hij heeft zich toch niet bezeerd?”

„Nee moeder! zijn eigen niet, maar zijn . . .” Mijntje had het hartje op de tong. Het viel haar moeilijk om te zwijgen.

„Houd je mond!” waarschuwde Jan. „Je weet dat Willem . . .”

Mientje had zich intusschen zoo hoog mogelijk in haar bedje opgericht om uit het raam te kunnen kijken. Nu kon zij juist op den weg zien en zij kreeg haar broertje ook spoedig in het oog. „Daar komt hij aan!” riep ze. „Maar o, kijk eens! Hij loopt op één been. Waar is zijn andere been? Dat heeft hij toch nog wel?” En Mientje's gelaat vertrok door hevigen angst. Iedereen in huis was lief en zacht voor Mientje; maar Willem het meest van allen. Als hij thuis kwam, kwam hij altijd het eerst naar haar toe en een verhaaltje of een grapje had hij altijd voor haar klaar. Daar kwam hij nu aan, hinkende op één been. Zou hij dat misschien ook doen om haar aan het lachen te brengen? O, die Wim! 't Was toch zoo'n grappenmaker! En Mientje's betrokken gelaat verhelderde weer; want ze zag nu toch wel, dat het dom van haar was geweest om te denken, dat hij een been verloren had. Of je dan zóó naar huis zoudt kunnen komen! Zij rekte zich uit om goed te kunnen kijken op den weg naar Wim. Daar stond hij stil, en met zijn hand hield hij het been vast, dat hij niet gebruikte. Maar wáárom wilde hij er niet op loopen?

O, nu zag zij het! Nu hij dichterbij was gekomen, kon zij duidelijk in zijn hand de klomp zien, die aan twee stukken was.

Iedereen zag het. Moeder zag het ook. En ja, haar gelaat betrok. Zijn nog nieuwe klomp nu al stuk! Dit beteekende dat er dadelijk weer een paar andere moesten aangeschaft worden. Dat was een onvoorziene uitgave. Die jongens ook Waarom waren ze niet wat voorzigtiger?

Er kwam echter geen verwijt over moeders lippen, toen Willem hijgend en vermoed de deur binnen kwam en dadelijk op zijn twee voeten ging staan, welke houding het laatste schijntje van ongerustheid bij Mientje deed verdwijnen, en haar den uitroep ontlokte: „Zie je wel, dat hij alle twee zijn beenen nog heeft en dat hij er goed op staan kan?”

Er ontstond een algemeen gelach, waaraan ook vrouw Dijkstra van harte deelnam. Die kleine Mien had gemaakt, dat zij de lichtzijde van het geval in het oog kreeg; een klomp gebroken was niet half zoo erg als een been gebroken. En toen Willem vertelde hoe zich alles had toegedragen, slaakte zij alleen maar een lichten zucht en zag haar jongen vriendelijk aan.

„Ik heb mijn kous schoongehouden, moeder! kijk maar. Daardoor moest ik hinken en bleef ik zoo lang onderweg. Wil ik van middag mijn schoenen maar aantrekken? Ik vind het erg naar, dat ik een paar nieuwe klompen moet hebben. Maar later . . . als ik groot ben, dan . . .”

„Och jongen! jij altijd met je: als ik groot ben . . .”

„Nou moeder! dat zal ik toch wel eens worden. Alle groote mannen zijn toch ook jongens geweest en waarom zou ik dan geen man worden?” En hij keerde zich onder het spreken naar het houten ledikantje, waarin zijn zusje opzat. „Wat dacht je wel, toen ik daar aan kwam als een haan op één poot?” vroeg hij.

Mientje greep met haar magere vingertjes Wims

grootte jongenshand en drukte die tegen haar wang.

„Ik was eventjes bang, dat je ééne been weg was, even maar. Gelukkig dat het je klomp maar is! Moeder, mag Wim mij mijn rijst geven?”

„Ja, dat mag. Maar dan moet je het bordje ook heelemaal leeg eten. Wim, kom eerst mee eten aan tafel!”

Willem had zijn pet al af. Stil en eerbiedig zaten allen om de ronde tafel heen, terwijl vader een kort gebed deed. Hij dankte voor de goede gaven en vroeg God om Zijn zegen over den eenvoudigen maaltijd.

Toen lieten allen zich de opgediende spijs goed smaken. Willem's bord was het eerst leeg. Mientje's bordje stond ook al opgeschept. Maar zij kon wel even wachten. De rijst was toch nog veel te warm voor haar. Moeder deed er een paar schepjes suiker op en toen ging Willem er mee naar zijn zusje.

't Was iederen middag hetzelfde spelletje, dat het kleine meisje nooit verveelde: „Mientje! doe het deurtje open!” „Binnen!” zegt de lepel.” Wim had dat kunstje verzonnen en het werkte uit, dat onder gelach Mientje's maaltijd heelemaal naar binnen ging. Moeder was wát blij, dat Wim dat iederen middag gedaan kreeg. Vroeger was het al mooi, als Mientje maar een paar hapjes nam.

Na den maaltijd dankte vader weder en Wim voegde aan dat dankgebed zachtjes, zoodat niemand het hooren kon, toe:

„En ik dank u, lieve Heer! dat Mientje haar bordje heeft leeg gegeten.”

„We moeten God voor alles dankbaar zijn,” was moeders leus. Moest je dan ook niet dankbaar zijn, dat kleine zus wat meer ging eten? Ze begon er den laatsten tijd bepaald al wat beter uit te zien. Iedereen zei het en Wim zag het ook duidelijk.

HOOFDSTUK II.

Willem wil raad schaffen.

„Doe je schoenen maar aan, Wim! Ik heb nu niet opeens nieuwe klompen voor je.”

Willem keek bezorgd en hij kon zijn ouden uitroep niet weerhouden: „Als ik groot ben, moeder! Och, was ik maar groot! Dan zoudt u het niet eens geweten hebben van die klomp! Wel, ik had dadelijk zoo maar mit me zelf een paar nieuwe gekocht.”

„Je bent nog wel niet groot, maar je wordt het toch langzamerhand,” zei moeder en ze lachte blij, terwijl haar flinken grooten jongen met welgevallen aanzag. „Je zult eens zien hoe gauw je mij boven het hoofd groeit.”

„Dat doe ik al. Ik ben er al haast.” En Willem ging op zijn teenen staan en rekte zich uit zoo ver hij kon. Hij wilde zoo graag met zijn hoofd boven dat van zijn moeder uitkomen. Maar dat ging toch niet.

„Neen, neen, Wim! Zóó ver is het nog niet. Maar over een paar jaar, dan . . .”

„Dan loopt u met gemak onder mijn arm door. Dát zult u eens zien. O moedertje! wat zal dat toch heerlijk zijn. Dan verdien ik al gauw de helft van wat vader nu verdient. Wat zult u dan een echt leventje hebben. Zoudt u niet denken, dat u dan een waschvrouw kunt nemen?”

„Ja, misschien wel, als er zooveel meer inkomt.”

„Dan zal het uit zijn met dat gesjouw. Dan zult u een gemakkelijk leventje hebben.” En Willem zag in de toekomst een heerlijk en blij verschiet: zijn moeder zou een veel beter leven krijgen door *zijn* arbeid. Wat zou hij werken! . . .

Maar Wim keerde opeens tot de werkelijkheid terug.

Nu moest hij nog opzien tegen zijn moeder. *Nu* was de tijd nog ver dat hij grooter was dan zijn moeder, de tijd waarin hij voor haar werken zou. Ja, die was nu nog ver af. Nu was zijn klomp in tweeën gebroken en hij wist geen middel te bedenken om aan een paar nieuwe te komen, zonder dat zijn moeder ze zou moeten betalen.

Daar opeens, daar viel hem echter iets in. „Als ik . . . als ik eens naar dokter Poortman ging en als ik hem eens vroeg of ik een paar weken achter elkaar 's middags, als ik uit school kom, de drankjes mag weg brengen. Dan zou ik het geld voor de klompen zelf kunnen verdienen.”

Maar moeder schudde ontkennend met het hoofd.

„Neen, neen, jongenlief! Daar kan niets van komen. Vooreerst moet je twaalf jaar oud zijn, eer je iets kunt gaan verdienen. Dat staat in de Wet.”

Voor dat argument boog Willem diep het hoofd.

„En dan, Wim!” vervolgde zijn moeder, „al stond het ook niet in de Wet, je kunt toch wel begrijpen, dat de zieke menschen niet tot 's middags na vieren op hun drankjes kunnen wachten. Die moeten altijd zoo gauw mogelijk worden bezorgd.”

Ook daar kon Willem niets tegen in brengen.

„Neen, jongetje! Tob jij nu niet langer over die klompen,” sprak moeder. „Ik weet dat je er niets aan hebt kunnen doen, dat die ééne gebroken is. Koop maar, als je uit school komt, een paar nieuwe en zeg dat je ze Zaterdag wel zult betalen.”

„Zou ik niet,” ging Willem hardop denkende voort, „zou ik niet 's avonds nog een uurtje den een of anderen boer kunnen gaan helpen, of zou er in de Wet staan dat dit ook al niet mag?”

„Dat mag ook niet. Tegenwoordig moeten kinderen twaalf jaar oud zijn, eer ze iets mogen verdienen. Buurman Jansen heeft me dat laatst allemaal eens goed uitgelegd, en die weet het. Kinderwetten noemde hij

het. Maar over een jaar ben je twaalf. Dat duurt zoo heel lang niet meer. Dan mag je gaan werken bij den dokter of bij den boer, of bij wien je maar wilt."

„Dan ben ik groot!" zei Wim vol trots. „Dan zal ik raad schaffen."

„Ja hoor! Je moet er maar eens goed over denken, leer nu nog maar zoo veel als je kunt. Doe je best en . . ."

„Ik kan Mientje voeren en u een beetje helpen. Dat is alles. Maar moeder! hoe laat is het?"

„'t Is al laat, jongen! Je moet maken dat je weg komt, Wim! Als je niet heel hard loopt, kom je nog te laat op school."

Weg vloog Wim. Bij de deur riep hij zijn moeder en Mientje goeden dag en onder het loopen keerde hij zich nog eens om en zwaaide met zijn pet.

Moeder keek hem na en zij sprak in zichzelf: Zoo'n lieve, beste jongen! Als hij zoo opgroeit, zal ik veel steun aan hem hebben en veel plezier van hem beleven, wanneer hij groot is.

HOOFDSTUK III.

Andere wegen.

„Ja, dat doe ik, als ik groot ben," sprak Wim vast besloten in zich zelf, terwijl hij in zijn eentje over den straatweg liep. Jan, Piet en Mijntje waren al spoedig na het middagmaal weggegaan. Zij gingen altijd zoo vroeg mogelijk; want zij vonden het zoo prettig om vóór schooltijd op het plein met de andere kinderen nog wat te kunnen spelen. Willem liep dus alleen en zijn gedachten stonden niet stil.

„Dàt doe ik, als ik groot ben! Dokter Poortman is een goede man. Hij zal mij best willen hebben, best! In het begin kan ik zijn drankjes wegbrengen en zijn apotheek aanvegen. Waarom niet? Veeg ik moeders kamer ook niet dikwijls aan, en zegt ze niet dat ik het goed doe? Messen slijpen?.... Nou, dat leer ik ook gauw genoeg. Laarzen poetsen?.... Dat kan ik ook al goed! Of vader zijn laarzen 's Zondags niet glimmen, als hij naar de kerk gaat! En dan het tuig oppoetsen voor het paard en al dat koper, dat aan de tilbury zit! Of ik het zou kunnen! Blinkt moeders koperen doofpot niet als een spiegel en dan die knopjes aan het fornuis? Wat waren ze Zaterdag niet prachtig! En als ik het iedere week doe, dan doe ik het eindelijk zoo mooi, dat al de menschen zullen vragen: „Dokter, wie poetst tegenwoordig toch zoo mooi uw paard — och neen: het tuig van uw paard?” En dan zal hij zeggen: „Dat doet mijn nieuwe knecht.” En dan.... dan zal ik wel heel gauw koetsier zijn en tuinman tegelijk. En o, moedertje, moedertje! wat een leventje, wat een leventje zult u dan hebben!”

Wim was altijd vervuld van dergelijke vooruitzichten. En na het gebeurde van dien morgen met zijn klomp en het gesprek met zijn moeder, kon hij aan niets anders denken. Hij liep maar strak rechtuit te kijken, zonder te letten op de mooie huizen en villa's, die hij voorbij kwam. Maar vlak bij het dorp was één villa, waarnaar hij zien moest. Hij begon wat langzamer te loopen en keek met groote aandacht naar het mooie bloemperk vóór het huis, naar de begroeiide warande en ook naar de tilbury, die voor de deur stond te wachten. Een paardje, dat van ongeduld stond te trappelen, was er voor gespannen.

Dokter Poortman bewoonde deze villa. Zeker was hij op het punt om uit te rijden. Als Willem tijd had gehad, zou hij zeker hier nog wat zijn gebleven, en gewacht hebben totdat hij den dokter zou hebben zien

instappen. Nu wierp hij slechts een verlangenden blik in het voorbijgaan op het huis en slaakte hij in zichzelf de verzuchting: „Was ik maar groot! Wilde de dokter mij maar nemen! Wist hij maar eens goed hoe ik mijn best zou doen! Hij zou het vast met me willen probeeren!”

O Wim, beste kleine Wim! je weet het nog niet, hoe dikwijls er wenschen gekoesterd worden, die nooit in vervulling komen. God, die alles met wijsheid en liefde bestuurt, opent wel eens een gansch andere toekomst voor ons dan die waarvan wij droomen en waarvan we ons zooveel goeds en heerlijks voorstellen. Wij moeten leeren ons lot vertrouwend en blijmoedig in Zijne Vaderhanden te stellen. En jij, beste jongen! die je moeder zoo liefhebt en die haar leven wat gemakkelijker en minder zorgvol wilt maken, jij moet dat óók leeren.

Wèl zou Wim voor zijn moeder mogen zorgen, als hij grooter was, maar toch niet op de manier, waarvan hij nu droomde.

De zomer ging voorbij, het najaar kwam . . . daarop volgde de winter en toen werd het weer lente. In de lentemaand werd Willem twaalf jaar en met Mei zou hij de school verlaten. Dan was hij groot, want hij zou werk mogen zoeken en wat verdienen. Nog altijd droeg hij het plan in zich om, knecht te worden bij dokter Poortman; eerst om de drankjes weg te brengen en in den tuin en in den stal behulpzaam te zijn en later als koetsier, tuinman en knecht alle drie die waardigheden tegelijk te mogen bekleeden. Nu was Teunis nog wel bij den dokter, maar hij was al zoo'n oud mannetje; verschrikkelijk oud, vond Wim. Zoo heel lang zou die oude man al dat werk toch niet meer kunnen verrichten. Als hij het nog maar zóó lang vol zou kunnen houden, totdat Wim heelemaal groot was, en als een volwassen man al dat werk van Teunis zou kunnen overnemen. Al was hij nu ook groot in zijn eigen oogen, een vol-

wassen man was hij nog lang niet. Hij was zijn moeder nog niet boven het hoofd gegroeid, al ging het er al aardig naar toe.

„Zeg, moeder! zou ik niet vast eens naar dokter Poortman gaan en vragen of ik zijn drankjesknecht mag worden? Dan kan ik, als ik van school af ben, den volgenden dag al aan het werk. Dàt zou echt zijn, hé moeder!”

„Heeft dokter Poortman dan geen drankjesknecht, Wim?” vroeg zijn moeder. „Je begrijpt wel: als die jongen, die er nu is, goed zijn werk doet, dan stuurt hij dien maar niet zoo weg. Hoe zou jij het vinden, weggestuurd te worden, omdat een andere jongen je plaats wou innemen?”

Aan dat bezwaar had Willem in het geheel niet gedacht. Er waren al zooveel jongens bij dokter Poortman geweest. Er kwam iederen keer een andere. Zou die jongen, die er nu was, ook niet misschien heel gauw weggaan? Hoe ze er zoo gauw vandaan konden gaan . . . dat was Wim een raadsel. Als hij er maar eenmaal was! . . . Nou! . . . Dan ging hij niet weg, of de dokter moest tegen hem zeggen: „Wim! ik wil je niet langer hebben; je moet weg.” Maar *zou* de dokter dat ooit tegen hem zeggen? . . . Neen, daar zou hij wel voor oppassen. Hij zou erg, heel erg zijn best doen.

Maar vóórdát het bezwaar, wat betrof dien jongen, die bij dokter Poortman dienstbaar was, uit den weg was geruimd, gebeurde er iets, dat een groote verandering in de familie Dijkstra teweegbracht.

„Heb je het zoo koud, man?” vroeg vrouw Dijkstra op zekeren avond in het laatst van de maand Maart. Het was guur weer. Er woei een ijzige Noord-Oostenwind en nu en dan, als er een Maartsche bui losbarstte, viel er hagel en sneeuw. „Je hebt vandaag zeker veel kou geleden. Maar hier is het toch lekker warm. Kijk eens hoe heerlijk de kachel brandt!”

„Ja, moedertje! hier is het goed. Maar ik heb het toch koud.” En vader Dijkstra schoof nog wat dichter bij de kachel. Maar 't was of dat niet hielp. Hij bleef rillen en klappertanden. Moeder schonk hem een heet kopje koffie in. Dat zou helpen, meende zij. 't Was ook geen wonder, dat vader zoo huiverig was. Hij had vandaag onder al die hagel- en sneeuwbuien op het land moeten werken. En als je je dan warm werkt en je staat eens even uit te blazen, dan is het ook geen wonder, als je het te pakken krijgt.

„Je moet maar vroeg onder de wol kruipen,” stelde vrouw Dijkstra voor. „Dáár zal je wel door en door warm worden.”

„Ja, dat geloof ik ook. Dat zal ik maar doen.”

En loom en moeizaam stond de vader weinige oogenblikken later van zijn plaatsje bij het vuur op, en weldra lag hij onder de dekens. „Heerlijk!” zei hij, hoewel hij nog altijd rilde. „Moeder! wat is het toch een zegen om een goed bed te hebben. God is goed, dat Hij ons dat alles geeft.”

„Ja man! Hij is altijd goed voor ons geweest. Hij heeft ons altijd alles gegeven wat wij noodig hadden. Ik zal je, vóórdat je onder zeil gaat, nog een kop warme melk brengen. Dat jaagt de kou er uit.”

„Ik ben zoo moe. Ik denk, dat ik erg vast slapen zal en morgenochtend vroeg niet uit mezelf wakker zal worden. Zal je me bijtijds roepen, vrouw?”

„Ja zeker! Wees maar gerust en ga nou maar lekker slapen.”

Dijkstra dommelde spoedig in, maar zijn slaap was niet rustig en gezond. En toen het morgen was geworden, wist zijn vrouw niet wat ze doen moest. Zij had beloofd haar man tijdig te zullen wekken; maar zij vreesde dat hij niet in staat zou zijn om op te staan en aan zijn werk te gaan. Hij was zoo dikwijls wakker geweest dien nacht, wat anders nooit gebeurde. Hij had dan om water gevraagd, en geklaagd dat hij zulk een pijn in

het hoofd en in de zijde had. Het was jammer dat hij nu moest opstaan, juist nu hij was ingeslapen. Die rust zou hem zooveel goed doen. Maar een blik op de klok maakte vrouw Dijkstra duidelijk, dat het hoog tijd was. Zij moest haar man wakker maken. Hij was nog nooit te laat gekomen op zijn werk en zou dat ook zeker nu niet willen. Hoewel het haar aan 't harte ging, toch keerde zij zich naar hem toe. Maar hoe schrikte zij! Zijn gelaat was hoog rood gekleurd en pijnlijk vertrokken. Hij was bepaald erg ziek.

Vóór zij hem nog geroepen had, was hij al ontwaakt, en gejaagd vroeg hij: „Hoe laat is het? Moet ik nog niet opstaan?” Hij richtte zich overeind, maar met de klacht: „Mijn hoofd en mijn zij doen mij zoo'n pijn,” viel hij weer neder. Toen hij dadelijk daarop nogmaals een poging deed om op te staan, zakte hij duizelig ineen. Toen bleek het duidelijk, dat Dijkstra dien dag niet naar zijn baas kon gaan. Zoo snel mogelijk hielp zijn vrouw hem weer te bed. Toen riep ze Willem, opdat deze het droevige geval bij den boer zou gaan vertellen.

„'t Is erg, 't is erg,” zei de boer, toen de jongen de boodschap had overgebracht. „Het begint nu weer druk te worden en dan zoo onverwacht je flinken knecht te moeten missen! Maar tegen ziekte is niet veel te beginnen. Zeg dat je vader de kou maar goed uitviert, dat is beter dan dat hij half ziek terugkomt en dan weer erger wordt. Ik zal me wel zien te redden, hoor! Beterschap! Vanavond kom ik wel eens naar hem kijken!”

De boer hield woord. Maar toen hij 's avonds zijn knecht zoo zag liggen met hooge koorts en bijna zonder bewustzijn, schudde hij bedenkelijk het hoofd en sprak hij in zichzelf: „Hij heeft het leelijk te pakken, leelijk te pakken. Ik zie hem de eerste dagen nog niet op mijn land. Dat is zeker.”

De boer had gelijk. Dijkstra kwam de eerste dagen niet op het land. Nooit meer zou hij tot zijn dagelijkse arbeid terugkeeren. Een hevige longontsteking

had hem aangetast en niettegenstaande de middelen, die dokter Poortman aanwendde en de zorgen, waarmede zijn vrouw hem omringde, . . . het kostbare leven van den huisvader werd afgesneden. God nam hem weg. Reeds drie dagen nadat Dijkstra des avonds zoo onwel was thuis gekomen, blies hij den adem uit.

„Was ik nou maar groot!” zuchtte Wim droevig, toen hij 's avonds alleen bij zijn moeder aan de tafel zat. De jongere kinderen sliepen reeds, maar Wim mocht nog wat opblijven. „Als ik groot was, zou ik net zooveel kunnen verdienen als vader, en dan zou . . .”

„Wim, mijn jongen! Eén ding mogen we nooit, nooit vergeten.”

Wim wist het wel. „Wat vader heeft gezegd,” zei hij eerbiedig. Hij had dezelfde woorden zoo dikwijls uit den mond zijns vaders gehoord in diens heldere oogenblikken. Hoe zou hij ze ooit kunnen vergeten! „God is zoo goed. Hij is zoo goed voor mij. Hij zal zorgen voor mijn beste vrouw en voor de kinderen.”

Het kwam er zoo rustig en zoo blij uit. Van morgen, een paar uren vóór zijn heengaan, had hij diezelfde woorden voor het laatst uitgesproken. Toen had zijn vrouw niet kunnen laten hem te vragen, of het van binnen vrede was. En het antwoord was geweest: „Hij heeft alles welgemaakt. Jezus is mijn Heér en Koning.”

Met hem had God alles wèl gemaakt, en Hij zou dat ook doen met de weduwe en hare kinderen.

Dat geloof troostte en sterkte vrouw Dijkstra. Zij herhaalde de bemoedigende woorden van haar overleden man gedurig, als zij aan de toekomst dacht van het gezin.

Wim dacht er ook aan. Ja, God zou zorgen; en hij, de oudste jongen, zou de kostverdiener mogen zijn. Maar hoe dat zou gaan, dat wist Wim toch niet. „Als ik nou maar groot was,” peinsde hij, „dan kon ik mannenwerk doen. Maar laat ik eens zien: ik heb vier weken den tijd. Zou de boer niet vier weken vaders loon aan u geven, moeder?”

„Ja, hij zal nog vier weken lang het geld, dat vader verdiende, aan mij uitbetalen.”

„En dan ga ik van school af. Dan kom ik thuis. Dan ga ik werken.”

En nu ging Wim in stilte het plan maken om naar dokter Poortman te gaan. „Ik zal het niet aan moeder vertellen,” overlegde hij bij zichzelf, „geen woord, vóórdát alles in orde is. Wat zal ze wel zeggen, als ik zóó van school af dadelijk den volgenden dag al tuinmansjongen, koetsiersjongen, huisknechtje en drankjesjongen, alles tegelijk ben geworden? 't Zal een groote verrassing voor haar zijn.”

Het viel Willem heel moeilijk om zijn moeder niets van zijn mooie plan te laten merken. Maar als het zwijgen hem wat al te zwaar viel, dan vergenoegde hij zich er mee tot haar te zeggen: „Wees maar niet bang, moedertje! Als ik groot ben, dan zorg ik heelemaal voor u. En nu zal ik er al mee beginnen, al heel gauw, en ik zal erg mijn best doen.”

Deze hartelijke woorden en welgemeende plannen deden vrouw Dijkstra's hart o zoo goed. Als hij zóó sprak, voelde zij zich bemoedigd en vertroost, en zei: „Dat geloof ik wel, mijn beste Wim! Vraag maar of God je helpen wil. Hij is altijd zoo goed voor ons geweest. Vader heeft dat nog zoo dikwijls gezegd. God zal verder voor ons ook wel zorgen. Laten we daar maar vast op vertrouwen.”

Het was wel goed, dat vrouw Dijkstra haar zoontje herinnerde aan de hulp en de leiding des Heeren. Willem gevoelde zich zoo sterk in zichzelf en zoo overmoedig, dat hij wel eens vergat te bedenken, dat het de hemelsche Vader is, die ons lot en leven bestuurt en van Wien onze hulp komen moet.

Willem was een van de eerste jongens, die, zoodra een paar dagen later de school was uitgegaan, het dorp achter zich lieten. Zoo hard hij kon liep hij regelrecht

naar het huis van den dokter. Hoewel hij dokter Poortman in de laatste dagen tijdens zijns vaders ziekte zoo menigmaal gezien had, voelde hij nu toch den moed wat in zijn schoenen zakken, toen hij in de wachtkamer tegenover hem stond.

De goede man maakte het hem echter niet moeilijk. Hij vroeg hem vriendelijk: „Wel, beste jongen, wat is er? Toch weer geen bezwaar thuis?”

„Neen, neen, dokter! Het is het is over mezelf.”

„Zoo, scheelt er wat aan jou? Dat zou je zoo op het eerste gezicht niet zeggen Je ziet er in 't geheel niet naar uit. Zoo'n stevige klant!”

„O neen, neen, dokter! Ik mankeer niets ik ben heel gezond en heel sterk. Maar ziet u Ik wou ik wou den kost verdienen voor moeder en de kleintjes, net zooals vader deed.”

„Zoo zoo. Wou je dat? Dat vind ik heel goed van je. Maar hoe zal dat moeten gaan? Om den kost te verdienen voor een gezin, daar moet je een man voor zijn, geen jongen. Daar moet je groot voor zijn.”

„Ja, *was* ik maar groot!” zuchtte Wim. „Maar” en er klonk weer hoop en zelfvertrouwen in zijn stem „maar ik word iederen dag wat grooter; en sterk ben ik, sterk! haast zoo sterk als een man. En ziet u als ik nou bij u mocht komen als u me nou hebben woudt vóór drankjesknecht en loopjongen en om het paard vast te houden en het paard zijn tuig te poetsen en den tuin te harken en de messen te slijpen en de schoenen te poetsen; en dan later, als ik groot ben, als ik dan uw koetsier, uw tuinman, uw knecht mocht worden, alles tegelijk. O, ik zou mijn best doen; ik zou u zoo goed bedienen.”

Haastig had Wim gesproken. De dokter wist nu wat hij verlangde. Hij lachte vriendelijk, maar zei nog niets. En Wim zei ook niets. Hij wachtte maar geduldig op hetgeen dokter Poortman antwoorden zou. Deze moest natuurlijk er toch ook eens over denken.

Eindelijk begon de dokter te spreken. „Hoor eens,” zei hij, „je bent een ferme flinke vent, en zoo'n knechtje, als jij voor mij wezen zoudt, zou mij ook wel aanstaan. Ik zou je graag willen hebben. Maar het kan niet, neen, het kan onmogelijk. Kijk eens hier! Ik kan mijn tegenwoordigen koetsier, die mij al twintig jaar achtereen trouw gediend heeft, niet over een poosje wegzenden.”

„Het is al zoo'n oude man. Hij kan over een paar jaar toch niet meer werken,” waagde Wim hier tegen in te brengen.

„Hij is nog niet zoo oud als je denkt, vriendje! Hij is pas even vijftig jaar en hij is nog heel flink voor zijn werk. Hij kan nog jaren mee. En mijn drankjesjongen kan ik ook niet om die reden wegsturen. Hij doet erg zijn best. Je voelt wel, mijn jongen! dat ik dat niet doen mag.”

Ja, Wim begreep het wel. Hij voelde zich wel wat beschaamd tegenover den dokter en hij bedacht zich nu ook, hoe zijn moeder hem een poos geleden hetzelfde had gezegd. Een jongen, die zijn best deed, mocht hij toch niet van zijn plaats verdringen!

Ontmoedigd wilde hij zich omkeeren om heen te gaan. Reeds mompelde hij, zonder den dokter meer te durven aanzien, zijn afscheidsgroet, toen hij hem opnieuw hoorde zeggen: „Toch is het goed, dat je hier gekomen bent. Ik zal eens over het geval nadenken. 't Is waar: jij moet je moeder helpen; jij moet haar kostwinner worden. Ik vind het goed van je, dat je dat begrijpt en dat je je best doet om dat te worden. Ik wil er mijn gedachten eens over laten gaan. Heb dus een paar dagen geduld, hoor vent, en wie weet . . .”

En toen dokter Poortman dat zei, herleefde de moed in Wims hart, de moed, die hem haast had begeven, toen de dokter hem had doen begrijpen, dat hij om zijnentwil zijn dienstpersoneel toch maar niet zoo op eens weg kon sturen.

„Ga nu maar naar huis, mijn jongen! Leer de laatste weken, die je op school bent, nog maar zoo veel als je

kunt. Help je moeder, spreek haar moed in en vergeet bovenal niet om God te vragen je een weg te banen. Je kent misschien wel dat mooie versje, dat door iemand gemaakt is, die ook eens in nood verkeerde en geen uitkomst zag:

„Beveel gerust uw wegen,
Al wat u 't harte deert
Der trouwe hoede en zegen
Van Hem, die 't al regeert.
Die wolken, lucht en winden
Wijst spoor en loop en baan,
Zal ook wel wegen vinden,
Waarlangs uw voet kan gaan.”

„Denk maar veel aan dat versje, mijn jongen!”

Wim ging weg. Voor het oogenblik was aan al zijn verwachtingen de bodem ingeslagen; maar toch was hij blij, dat hij naar den dokter gegaan was. Misschien zou deze toch wel goeden raad kunnen geven; en dat vers, dat hij voor hem opgezegd had, dat was toch heel mooi. God, die den wolken een weg langs den hemel wijst, zou voor hem ook wel een weg vinden, een weg, waarlangs zijn voet zou kunnen gaan. Moeder had gelijk en de dokter had gelijk: hij moest alles aan God, zijn hemelschen Vader, toevertrouwen. Het was een heerlijke troostvolle gedachte te weten, dat God alles van moeder en van de kleintjes en van Wims groot verlangen wist. Hij zou het toch zeker wel goedvinden dat hij, als oudste zoon, door zijn eigen werk voor zijn moeder en de jongere kinderen den kost wilde verdienen. Hij zou het Hem vragen, vurig vragen iederen dag, en dan zou hij al maar denken: God heeft beloofd dat Hij een verzorger van weduwen en weezen zal zijn en dat Hij niet beschamen zal, die op Hem vertrouwen. En toen dit besluit bij Wim vaststond, liep hij vol vertrouwen verder en zong zachtjes in zichzelf het lied des geloofs: „Beveel gerust uw wegen.”

HOOFDSTUK IV.

Een mooi plan.

„Was er weer iemand bij Dijkstra ziek?” vroeg mevrouw Poortman aan haar echtgenoot, toen deze eenige oogenblikken na Wims vertrek de huiskamer binnenkwam. „Die arme menschen, ze hebben al zoo veel te dragen! En je ziet zoo dikwijls: een ongeluk komt zelden alleen.”

„Ja, dat is dikwijls het geval, maar nu toch gelukkig niet. Die jongen kwam niet hier, omdat er iemand ziek was. Verbeeld je: hij wou mijn knechtje worden.”

„Het zou een aardig flink knechtje voor je zijn; dat is zeker. Ik heb altijd schik in dien jongen, als ik hem zie.”

„Ik ook. Maar daarom kan ik hem toch nog niet als knecht nemen. Ik kan Janus, die zoo zijn best doet, toch niet voor hem wegsturen.”

„Neen, dat kan natuurlijk niet.”

„En dan had hij zich in zijn hoofd gezet, om later koetsier, tuinman en alles tegelijk te worden. Hij ziet Teunis aan voor een stokoud man, die over een paar jaar tot niets meer in staat zal zijn.”

„Och ja, in jongensoogen is iemand al oud, die een paar grijze hareu heeft en er bezadigd uitziet,” merkte mevrouw Poortman lachend op.

„Maar al kon ik hem ook al in de plaats van Janus nemen, ik zou hem toch vooreerst niet zooveel kunnen laten verdienen, dat hij in de nooden van zijn moeder en al die kinderen kan voorzien. Je weet: er is nog zoo'n teer popje bij, dat bijna altijd ziek is, en dan nog een kleintje. Het ging mij aan het hart den jongen te moeten teleurstellen.”

Mevrouw Poortman zweeg eenige oogenblikken. Het was een moeilijk geval. Dat een jongen van twaalf jaar



„Ik wilde u spreken over het gezin Dijkstra.“ blz. 26

voor zulk een groot gezin den kost zou verdienen, was toch een onmogelijkheid. „Het gezin zal toch wel op een andere manier onderhouden moeten worden,” zei ze eindelijk.

„Van zoo'n ventje kan men zoo iets nog niet verwachten.”

„Ja zeker. Ze moeten geholpen worden. De eerste weken echter is er nog geen nood. De weduwe ontvangt nog het volle weekloon, dat haar man verdiende. Maar langer dan een week of wat zal dat niet meer duren.”

„Het zou heerlijk zijn, als er voor dien jongen wat te vinden was, dat hem goede verdiensten, benevens goede vooruitzichten bood. Maar waar vind je dat? Ik moet er eens goed over denken.”

Mevrouw Poortman dacht wel eens meer over enkele dingen goed na, en dikwijls had dat goede denken een heel gunstig gevolg. Dat wist de dokter bij ondervinding. Hij liet zijn vrouw dus nadenken en ging naar zijn zieken. Toch had hij niet kunnen vermoeden, dat dit nadenken reeds zoo spoedig door daden zou worden gevolgd. Hij keek heel verwonderd, toen hij bij zijn thuiskomst zijn vrouw op de stoep zag staan, geheel gereed en gekleed om uit te gaan en zij hem verwelkomde met de woorden: „Ik heb iets goeds bedacht. Ik moet even uit. Als ik terug kom, zal ik je alles vertellen.”

Weg was mevrouw Poortman. Zij liep de dorpsstraat in en ging een grooten winkel binnen. Die winkel was ruim voorzien van kruideniers- en grutterswaren, verduurzaamde levensmiddelen en nog veel meer artikelen, die in een groot dorp, met welvarende omstreken, aan den man kunnen worden gebracht.

„Wat is er van uw dienst, mevrouw?” vroeg een van de winkelbedienden beleefd.

„Zou ik mijnheer even mogen spreken?” luidde het antwoord van mevrouw Poortman.

„Ik geloof wel, dat mijnheer thuis is, is hij niet?” vroeg de man aan een der andere bedienden.

„Jawel. Ik zal even gaan zeggen, dat u hem wenscht te spreken.”

Spoedig daarop zat mevrouw Poortman in het kantoorje tegenover den eigenaar van de groote zaak.

„Ik zal u maar dadelijk zeggen wat ik op het hart heb,” begon de doktersvrouw. „Ik wilde u spreken over het gezin Dijkstra.”

„Ja. Dat is een treurig geval. U hebt zeker een inteeckenlijst. Ik wil ook wel wat doen voor de weduwe en haar kinderen. Welzeker.”

„Ik kom niet met een lijst, mijnheer Van Rekken. Ik geloof, dat u in de gelegenheid zult zijn om meer voor het gezin te doen dan vele anderen te zamen; en dat nog wel zonder opoffering van uwe zijde. Integendeel: het zou u eer nog tot voordeel kunnen zijn.”

Mijnheer Van Rekken keek wat ongeloofig, toen hij deze woorden hoorde. Hij zei echter niets en bleef geduldig zitten luisteren, totdat zijn bezoekster hem haar plan had medegedeeld.

„De oudste jongen is twaalf jaar en wil den kost verdienen voor het gezin.”

Mijnheer moest lachen om dat verlangen van een twaalfjarigen knaap.

„Ja, mijnheer Van Rekken, 't is ook wel om er over te lachen. Wij konden dat ook niet laten, mijn man en ik. Het schijnt onmogelijk, nietwaar? Toch geloof ik, dat de jongen het een heel eindje ver zou kunnen brengen, omdat hij zulk een ernstigen wil heeft en een ijverige, wakkere knaap is. Zijn onderwijzer, dien ik laatst sprak, prees hem zeer. Nu dacht ik: hier in den omtrek buiten het dorp wonen op de mooie buitenplaatsen en in de villa's heel wat welgestelde menschen. Als Willem nu een handig licht wagentje had, ingericht op de manier van de postfietsen in de groote steden, zou hij daarmede dan niet de waren uit uw winkel bij die buiten wonende familie's aan den man kunnen brengen? Mij dunkt: wanneer dat wagentje er netjes uitzag en wij er met goed leesbare letters op lieten schilderen: de kleine kruidenier, dan zouden de menschen er wel voor te vinden

zijn om den jongen koopman te begunstigen. Wie zou niet graag een knaap, die zoo flink voor zijn moeder werken wil, willen steunen en helpen? Wat dunkt u van dat plan?"

„Het is niet onaardig bedacht. Dat moet ik toegeven.”

„En schade kunt u er nooit bij loopen,” vervolgde mevrouw Poortman.

„Dat is te zeggen: de jongen kon door wildheid, onvoorzichtigheid of speelschheid het een of ander ongeluk oploopen. Er is hier veel gerij op de wegen, zooals u weet, auto's vooral. Wanneer er iets gebeurt, waardoor mijn waren beschadigd of onbruikbaar worden, wie moet dan die schade dragen?” vroeg de man van zaken.

„Ja, zoo iets zou kunnen gebeuren. Hij is nog zoo jong. Maar mij dunkt, daar is ook nog wel een mouw aan te passen. U spraakt daareven van een inteeckenlijst. Nu, die moet toch ook de wereld in voor het gezin. We moeten een som bijeen zien te krijgen, om een wagentje en gepaste kleeding voor den knaap aan te schaffen. Wij zouden ons best moeten doen om zulk een groot bedrag te verkrijgen, dat er nog wat over blijft om mogelijke schade te dekken. Wat dunkt u daarvan?”

„In dat geval is mijn bezwaar verdwenen en wil ik het graag met den jongen probeeren. En ook moet u met de inteeckenlijst *mijn* deur niet voorbijgaan. Zult u daaraan denken, mevrouw?”

„Dat beloof ik u.” En verheugd, dat haar plan zoo goed geslaagd was, keerde mevrouw Poortman naar huis terug, waar zij haar echtgenoot haar wedervaren mededeelde.

„Dat noem ik nog eens een ingeving!” riep deze verrast uit. „Dat is juist iets voor dien jongen! Dat plan zal, dunkt mij, geen schipbreuk lijden.”

„Ik wil van avond nog naar de weduwe Dijkstra gaan om er over te spreken. En als de jongen er zin in heeft, dan moeten we dadelijk de inteeckenlijst

schrijven, om de namen van den burgemeester en den dominee vragen en zorgen dat alles in orde is, als de boer, bij wien Dijkstra werkte, met betalen ophoudt en Willem de school verlaat."

„Wat zullen ze blij zijn! Ik zou den jongen zijn gezicht wel eens willen zien, als je hem vertelt van dat wagentje, waarop staat: De kleine kruidenier."

„Ik zal goed op zijn gezicht letten en je precies vertellen hoe hij keek," beloofde mevrouw Poortman vroolijk.

Dat vond de dokter goed.

HOOFDSTUK V.

Geen hoop meer.

Willem Dijkstra wist van dat alles niets. Het versje, dat hij van tijd tot tijd in zich zelf herhaalde en de moedgevende woorden, die dokter Poortman tot hem gesproken had, deden evenwel hun kracht gelden; en zeker zou hij tamelijk welgemoed zijn thuis gekomen, wanneer een ontmoeting op den weg hem niet in zijn hoopvolle overdenkingen had gestoord.

Daar kwam Janus aan, de drankjesjongen van den dokter. Hij had zeker bij de zieken in het dorp de medicijnen weggebracht, want de mand, die hij bij zich had, was leeg.

O, die Janus! Hoe benijdde Willem hem! Zou ook hij gauw weggaan van den dokter, net als die andere jongens gedaan hadden? Misschien verwachtte zijn patroon dat half en dan zou hij in dat geval toch hem — Wim — wel nemen. Hij had immers gezegd, dat hij er

nog eens over denken zou. Als hij Janus eens naar diens plannen vroeg? Dan wist hij waar hij op rekenen kon.

Janus was nu vlak bij hem. Hij liep een vroolijk deuntje te fluiten. Geen wonder, dacht Willem, als je zoo'n mooie betrekking hebt!

Een praatje maken met Janus, dat was geen kunst, maar om het dan te brengen op het punt, waar Willem wezen wilde, dát was niet gemakkelijk. Maar hij *wilde* en *zou* het weten.

Willem begon wat langzamer te loopen, toen Janus naderbij kwam. Janus deed hetzelfde.

„Was hij zwaar?” vroeg Willem onhandig en hij keek naar de mand in Janus' hand.

„Nou, of 't ie zwaar was,” zei Janus gewichtig. „Er zijn heel wat menschen ziek. Ik moet nu weer met een volle mand weg, de buitenwegen op. Maar dat doe ik op de fiets.”

„Doe je het graag?” vroeg Willem, verlangend naar een ontkennend antwoord.

„Graag? Ja zeker!” En Janus lachte vroolijk. „'t Is wát een echt werk.”

„Dus je blijft?”

„Zeker blijf ik. Ik denk wel voorgoed. Ik ben van plan om later — als Teunis niet méer kan — koetsier van den dokter te worden en tuinman. Ik help Teunis al met den tuin en zoo, en soms mag ik met den dokter al wel eens mee rijden. Ik word vast zijn koetsier, vast.”

„Ik word vast zijn koetsier, vast.” Ach, hoe staken die woorden Willem in het hart! Hoe benijdde hij den jongen, die ze had uitgesproken! Hij zou vast koetsier worden bij dokter Poortman. Voor Wim was daarmee alle hoop vervlogen. En Janus had toch geen moeder, die zoo dringend de verdiensten van haar jongen noodig had. Hij was een eenig kind. Zijn vader verdiende een goed loon en zijn moeder naaide voor de menschen. Dat kon zij gemakkelijk doen. Zij had er al den tijd voor met haar klein huishouden. Waarom moest Janus

nu zoo'n mooie betrekking hebben, die Wim veel meer noodig had? Waarom zorgde God nu niet, dat Janus daar weg ging evenals al die andere jongens, die vóór hem waren geweest? Waarom gaf God dat voorrecht nu niet aan hem, aan Wim, die het toch zoo heel hard noodig had? Waarom niet? God, die zoo machtig was, dat Hij die groote wolken langs het luchtruim den weg wees, waarom baande Hij nu *dezen* weg niet voor hem?

In de verte hoorde hij Janus nog zijn vroolijk deuntje fluiten. Hoe vroolijk zou *hij* wezen, wanneer hij in de plaats van dien jongen mocht zijn en dokter Poortmans knechtje! Aan deze hoop was nu geheel en al de bodem ingeslagen, en de toekomst, eerst zoo hoopvol en licht, scheen hem nu opnieuw zeer donker toe.

HOOFDSTUK VI.

Bezoek in den avond.

Het begon reeds te schemeren, en in de kamer werd het reeds duister, toen vrouw Dijkstra de avondboterhammen voor de kinderen gereed maakte. Dit uur was altijd het droevigst van den dag voor haar. Vroeger was het juist het tegenovergesteld; toen zag zij altijd met verlangen uit naar het avonduur. Als zij vroeger aan de tafel de boterhammen stond te snijden, dan keek zij telkens van haar werk op. Naar buiten richtte zij dan haar oogen, den weg af, verwachtende in de verte de welbekende gestalte te zien aankomen van haar man, die van zijn vermoeiend dagwerk huiswaarts keerde. Het was eigenlijk niet noodig dat zij zoo uitkeek; want

meestal klonk, nog vóórdat zij den verwachten huisvader bespeurd had, het blij geroep van de kinderen: „Daar komt vader! Daar komt vader!” Het jonge volkje rende hem tegemoet. En moeder bleef nog in huis om de laatste hand te leggen aan den avondmaaltijd. Eerst als hij heel dicht bij was gekomen, ging zij in de deur staan, op haar arm kleinen broer dragende, die, als zij hem niet stevig had vastgehouden, op den grond zou zijn gesprongen in zijn vurig verlangen om toch ook maar gauw bij vader te mogen zijn.

Nooit meer zou dat gelukkig oogenblik voor de moeder en haar kinderen wederkeeren; nooit meer. Niemand behoefde meer den weg af te kijken, want vader zou nooit meer thuis komen. Er was nog geen enkele dag voorbijgegaan, nadat vader ten grave was gebracht, waarop niet moeder en kinderen, vooral in het avonduur, terug dachten aan die vroegere gelukkige dagen, die nu voor altijd voorbij waren.

Op dezen avond was het ongewoon stil in het kleine vertrek. Wim, die nogal eens het hoogste woord voerde, zei nu niets. Stil zat hij bij Mientje, met haar bord beschuit, in melk gekookt, op zijn knieën. Hij hielp haar wel, zooals gewoonlijk, bij het eten, maar hij was verstrooid. Er kon geen grapje, ja geen woordje af.

„Wim, Wim, kijk dan toch!” riep Mientje. Haast was de volle lepel met beschuitpap in bed terecht gekomen, in plaats van in Mientje's mondje, hoewel zij dat toch als een hongerig vogeltje wijd geopend hield.

Wim schrikte op en stuurde den lepel dadelijk in de goede richting.

„Wim,” begon Mientje weer, zoodra de inhoud van haar lepel verdwenen was, „Wim! waarom zeg je in 't geheel niet: „Doe het deurtje open!?” Als je dat zegt, dan smaakt het veel lekkerder.”

„Och Mientje! morgen zal ik het wel weer zeggen. Eet nu maar zóó!”

„Waarom, Wim?”

Willem gaf geen antwoord; maar hij schonk toch verder meer aandacht aan zijn werk, zoodat er geen vrees meer bestond, dat er een lepel van de lekkere beschuitpap zou verongelukken.

Wim kon niet laten opnieuw aan zijn teleurstelling te denken. Nu Janus vast van plan was om te blijven en de dokter tevreden over hem was, waar zou hij nu heen moeten? Bij den boer, bij wien vader gewerkt had? Die zou hem zeker wel willen nemen, maar hoeveel jaren zou het wel duren, eer hij zóóveel verdiende, dat zijn moeder er van bestaan kon? Bij den dokter zou dat ook wel vooreerst het geval zijn geweest, maar hij had zich voorgesteld om heel spoedig in Teunis' plaats te kunnen komen. Dan, als hij mannenwerk verrichtte, en dat zou al heel spoedig het geval zijn, naar hij vast meende, zou de goede dokter hem ook wel betalen als een man. Maar die kans was nu verkeken en hij moest begrijpen, dat hij nog maar een jongen was, die zeker wel ergens een plaatsje zou kunnen krijgen, maar . . . als jongen; nergens als man. Eer hij de kostwinner van het gezin zou kunnen worden, moesten er nog jaren verlopen. Hoe zou het al die jaren gaan met moeder, met de broertjes en zusjes? Waarom had God zijn vader niet in het leven gelaten, al was het nog maar vijf jaar geweest? Dan zou hij, Willem, groot en oud en sterk genoeg geweest zijn om voor allen te kunnen zorgen. Maar nu Waarom had God het toch gedaan? Hij wist immers, dat Willem nog niet groot was en dat, eerst nu zag hij dit pas heel duidelijk in, niemand het werk van een twaalfjarigen knaap betalen zou als het werk van een man.

„Kom, Wim! Heeft Mientje haar pap op? Ik ben klaar met de boterhammen. Kom aan tafel zitten. Dan gaan we eten,” zei moeder.

Mientje's bord was leeg. Gedurig keek het kleine zusje Wim aan. Zij begreep van avond niets van hem. Zou hij soms ook ziek zijn, net als vader?

Toen hij opstond met het leege bord in zijn hand, kon zij de angstige vraag niet inhouden: „Wim, ben je ziek?”

Bij die vraag keek moeder hem bezorgd aan en vroeg: „Scheelt er wat aan, mijn jongen?”

„Nee, nee, moeder! Niets.... niets.... alleen....”

„Nu, wat dan?” En moeder keek hem onderzoekend aan.

„Alleen maar dat.... dat ik.... nog niet groot ben.”

Nu moest moeder toch even lachen om haar jongen en ze zei: „Dat is een kwaal, die vanzelf geneest. Geduld is daarvoor de eenige medicijn.”

„Ja moeder! Maar ik wilde nu groot zijn, *nu*, want als over een paar weken de baas van vader u geen loon meer geeft, dan wou ik.... ik....”

„Dan wou jij den kost verdienen, nietwaar? En dat kan niet, dat is niet mogelijk. Niemand verwacht dat ook nog van je. Dat je dat zoo graag doen wilt, dat doet me al goed. Dat helpt en dat troost mij, ie weet niet hoeveel wel, Wim.” En moeder legde haar hand op Wims hoofd.

Willem had niets verteld van zijn bezoek bij den dokter. Hij had met den goeden uitslag haar willen verrassen. Wat zou het heerlijk geweest zijn, als hij had kunnen zeggen: „Moeder, ik ben klaar gekomen bij den dokter. Nog maar een kort poosje verdien ik weinig, maar ik zal werken voor twee en dan zult u eens zien, hoe gauw ik een flink loon thuisbreng.” Nu hij *niet* het knechtje van den dokter kon worden, kon hij ook zoo iets heerlijks zijn lieve moeder niet zeggen. En hoewel haar woorden hem wel wat opbeurden, toch was, voor hij het wist, de vraag er uit:

„Moeder! waarom nam God vader dan ook weg?”

„Waarom, Wim? Mogen wij dat vragen? Weten we niet, dat alles wat God doet, wèl gedaan is? God zal ons wel helpen. Daarop vertrouwt ik vast en zeker.”

„Als ik maar groot was! Als vader nog maar zóó lang....”

„God zal ons nu, nu je nog niet groot bent, óók helpen. Begrijpen kunnen wij Zijn daden niet, maar dat is niet noodig. Wij mogen op Hem vertrouwen. Hij weet den weg, dien wij gaan moeten, en wij moeten ons door Hem op dien weg laten leiden en dan zal alles goed uitkomen. Weet je waar ik in deze dagen zoo dikwijls aan denk? Aan dat reisje naar Scheveningen. Het is al een paar jaar geleden en het was zulk een mooie dag. Jij bent toen ook mee geweest. Herinner je het je nog, Wim?”

„Ja, ja zeker, moeder! Of ik het nog weet!”

Hoe zou hij dat ook hebben kunnen vergeten, dat heerlijk dagje, toen hij met vader en moeder mee mocht naar Scheveningen! Daar woonde zijn grootmoeder, die kort daarop gestorven was. Zij was jarig midden in den zomer; en als het eenigszins kon, ging vader of moeder op dien dag er altijd heen. Dien éénen keer hadden ze samen kunnen gaan, omdat er een tante bij de kleintjes had kunnen blijven, en toen had Wim mee mogen gaan. Wim herinnerde zich nog heel goed hoe prettig hij toen aan het strand had mogen spelen en den machtigen indruk, dien de wijde zee op hem gemaakt had.

„Weet je nog, Wim, dat je toen stondt te kijken naar de zee en dat je toen eindelijk uitriep: „Kijk, dáár in de verte, dáár is de wereld *uit!*” Weet je het nog?”

Neen, Wim wist niet meer, dat hij dat toen gezegd had.

„Ik weet het nog heel goed. Wat lachten wij er om. Vader en ik. Zeg Wim! als je nu weer aan het strand stondt, zou je dat dan nóg zeggen?”

„Wel neen, moeder, natuurlijk niet. Ik weet nu immers veel te goed, dat het maar zoo schijnt, alsof de wereld daar *uit* is. Ik wist toen niet beter. Ik had op school nog niets van de aardrijkskunde geleerd.”

„En wat weet je er nu al zoo van?”

„Nu weet ik, dat een heel eind verder, aan den overkant van ons strand, Engeland ligt en dat aan het Westen van Engeland de Atlantische Oceaán is. Als je dien

Atlantischen Oceaan over vaart, kom je eindelijk in Amerika."

Vrouw Dijkstra stond haar jongen aan te kijken, terwijl deze zijn aardrijkskundige kennis luchtte.

"Dat weet je nu op een prikje en daarom zal je, als je weer eens in Scheveningen komt en je ziet daar in de verte niets, niets dan water en lucht, er toch nooit meer aan twijfelen, dat daar verder toch weer een land komt. Je ziet het niet, maar je gelooft het, je weet het. Kijk, daar denk ik nu aan. Als ik niet geloofde, niet wist, dat God onze Vader is, die machtig is en liefdevol en die helpt en redt allen, die op Hem vertrouwen, dan zou ik nu ook zeggen: Ik zie niets als donkere hooge golven. Daar is geen uitkomst. Maar het geloof leert mij daar overheen te kijken, neen, op te zien naar het Land waar God woont, en van waar Hij nederziet op zijn kinderen en hun lot bestuurt. Ik vertrouw op Hem, Wim! geheel en al."

O, die moeder! Wat was het gelukkig, dat zij zulk een vast vertrouwen had op haren hemelschen Vader in haar omstandigheden, die toch zoo donker waren: Vader dood, de oudste zoon nog maar twaalf jaar en dan nog Piet, Mijntje, Jan, het zwakke Mientje en kleine broer!

"Als ik je allemaal zoo aanzie, Wim," vervolgde vrouw Dijkstra, "dan zakt mijn moed ook wel eens weg. 't Is erg genoeg, dat we aan het twijfelen kunnen raken aan Gods macht en liefde. Hij vergeve het mij! Ik hoop, dat Hij geduld met mij mag hebben en het mij maar telkens opnieuw wil leeren om op Hem te vertrouwen. En dat doet Hij ook. Nu doet Hij het door er mij aan te laten denken, hoe jij dat eens zei van de zee, toen je nog te klein waart om te weten wat daar achter die zee was, en toen je heelemaal alleen afging op wat je oogen konden zien."

"Kijk! Daar komt, daar komt!" . . . riep opeens Mientje uit, die, rechtop in haar ledikant zittende, den weg kon afkijken, en ze wees naar buiten.

Die uitroep klonk even blij als vroeger, toen Mientje gewoon was op den weg naar vader uit te zien, en dan, als zij hem bemerkte had, haar geroep deed hooren: „Daar komt vader aan!”

Allen keken dan ook dadelijk door het raam heen naar buiten.

„Kind, dat moet je nooit meer zoo roepen!” vermaande Wim.

„Vader kan nooit meer komen,” zei Mijntje zacht en treurig.

„Ik ik riep niet van vader,” sprak Mientje, half schreiend om de vermaning van Wim en de droevige woorden van Mijntje. „Ik heb niet geroepen: „Vader! Ik wou ik wou zeggen: „Daar komt mevrouw Poortman.”

Mevrouw Poortman! Zou ze hier komen? Zou de dokter toch nog, en nu al?

Wim voelde een schok door zijn leden gaan en zijn hart sneller kloppen. Ja zeker. Het was mevrouw Poortman en zij kwam stellig hierheen.

En toen kon ook hij een blijden uitroep niet weerhouden. „O moeder!” riep hij, „wie weet of mevrouw Poortman niet wat goeds te vertellen heeft.”

Mevrouw Poortman stapte regelrecht op de woning af en spoedig daarop tikte zij aan de deur en trad binnen.

Vrouw Dijkstra noodigde haar bezoeker uit om te gaan zitten.

„Ik zal u niet lang ophouden,” begon deze en zij keek naar de tafel, waarop de boterhammen gereed stonden. „Het jonge volkje verlangt zeker hard om daaraan te kunnen beginnen. Ja, ja, dat kan ik zoo goed begrijpen.”

Wim had ook wel trek in zijn boterham, maar het verlangen om te hooren, wat mevrouw Poortman kwam doen, was op dit oogenblik toch nog sterker dan zijn eetlust.

Zij begon er dadelijk over. „Mijn man en ik,” sprak

zij, „hebben van middag over u en over Willem gesproken. Hij zou zoo graag de kostwinner willen zijn van u en van zijn broertjes en zusjes, nietwaar, mijn jongen?” En zij zag bij deze vraag Willem aan, die met een roode kleur van spanning stond te luisteren.

„Ja, dat zou hij. Ik geloof dat hij nooit aan iets anders denkt,” antwoordde de weduwe. „Hij zou zoo maar in eens een man willen zijn, hé Wim?”

„Nou, òf ik!” verklaarde Wim van ganscher harte. „En hij is toch nog maar twaalf jaar.”

„Ik word dertien, mevrouw!” bracht Wim hier tegen in.

„Ja zeker. Als je blijft leven, zul je dat wel worden. Maar nu ben je nog pas . . . Maar kom, dat doet er ook niet toe. Wat ik kwam zeggen, is, dat ik een plannetje gemaakt heb, een plannetje, dat heel veel kans van slagen heeft en een goede verdienste zou kunnen opleveren, als Willem erg zijn best doet . . . en bij de pinken is.”

Erg zijn best doen! Bij de pinken zijn! Als er één dat van plan was, dan was het Willem Dijkstra.

„Kijk eens, Willem! Je hebt goed begrepen, dat er niets kan komen van het plan, dat *jij* verzonnen hebt.”

„Wat? . . . Is hij daarmee bij u aangekomen, mevrouw?” vroeg vrouw Dijkstra verwonderd.

„Och moeder!” viel Wim haastig in . . . „ik had u willen verrassen. Daarom ging ik van middag naar den dokter, zonder dat ik het u vertelde. Ik had dan thuis willen komen zeggen: „Moeder! ik ben klaar gekomen! Ik word knecht bij den dokter, maar . . .”

„Zoo'n jongen toch!” riep moeder.

„Maar hij had er niet goed over doorgedacht,” vervolgde mevrouw Poortman, „dat wij Teunis hebben en Janus, die wij geen van beiden weg kunnen sturen. Hoeveel jaren zou het wel niet moeten duren, eer mijn man hem zooveel geld kan laten verdienen, dat het geheele gezin hier daarvan zou kunnen bestaan?” En mevrouw Poortman zag het kringetje rond, en moeder

Dijkstra zeide: „Och ja, mevrouw! u moet Wim zijn vrijpostigheid maar vergeven en de dokter ook, en u moet maar denken: zoo'n jongen ziet ook niet verder dan zijn neus lang is.”

„Maar er kwam mij wat anders in de gedachten,” ging mevrouw Poortman voort, „en, moedertje, wees maar gerust en jij, Wim, ook; van kwalijk nemen is geen sprake,” want vrouw Dijkstra keek verlegen en Wim beteuterd — „Luister nu eens! Ik heb iets bedacht, en ik heb er al werk van gemaakt ook. U en Willem moet er nog eens een dagje over denken; en als ge beiden geen bezwaar hebt, dan . . . wel, dan kan het plan verder uitgewerkt worden en vervolgens ook uitgevoerd, zoodra de baas van uw man geen loon meer uitbetaalt en Willem de school verlaat. Kwaad kan het echter zeker nooit — zooals ge dadelijk begrijpen zult — wanneer hij in den winter de avondschool nog bezoekt.”

Wim brandde nu van ongeduld om toch te hooren welk mooi plan de goede mevrouw Poortman wel bedacht kon hebben. Hij vroeg echter niets, maar keek haar vol gespannen verwachting aan.

„Je kent natuurlijk mijnheer Van Rekken wel?”

Mijnheer Van Rekken, de eigenaar van den grootsten winkel van het dorp, waar altijd voor de breede ramen verschillende eetwaren stonden uitgestald: bakken vol erwten en boonen, kisten vol krenten, gedroogde pruimen en appelen, flesschen met suikerwerken en nog vele andere dingen meer, — wie zou mijnheer Van Rekken niet kennen? Mevrouw Poortman zou er toch niet aan gedacht hebben, om hem daar knecht in dien winkel te maken? . . . Dat zou hem óók wel lijken, als het dan zoo geheel en al onmogelijk was om bij den dokter te komen.

„Wil mijnheer Van Rekken mij tot knecht hebben, mevrouw?” vroeg Wim.

„Ik zal je uitleggen op welk een manier je daar misschien aan het werk zoudt kunnen komen.”

En nu kwam mevrouw Poortman met haar plan voor den dag.

Onder het luisteren kreeg Wim er hoe langer hoe meer lust in. Het vooruitzicht om achter een mooi, nieuw, volgeladen karretje vlug langs de wegen te fietsen, en te trachten de waren van den heer Van Rekken aan den man te brengen, ja, dat was een plan, dat mevrouw Poortman al heel mooi verzonnen had.

„De kleine kruidenier!” Wims gezicht straalde vroolijk. De toekomstige kleine kruidenier was vol moed.

„Dat je altijd goed je best moet doen, flink op je tellen passen en beleefd en wakker de klanten moet bedienen, niet alleen de eerste dagen, als alles nog een nieuwtje is, maar dag aan dag, dat behoef ik je niet te zeggen. Je begrijpt zeker zelf wel, dat daarvan zeer veel zal afhangen.”

Of Wim het begreep!

„En dat het ook wel noodig is, om nog wat herhalingsonderwijs te genieten op de avondschool, is óók duidelijk. Je kunt nooit te goed leeren rekenen en schrijven en andere nuttige dingen, als je in zoo'n winkel werkzaam zijt en vooruit wilt komen.”

Dat waren moeder en zoon ook geheel met de spreekster eens.

„En verder moet ge Gods zegen en hulp alle dagen inroepen. Dat is het allernoodigste. Maar dat weet ge wel, nietwaar?”

„Ja, mevrouw! Gelukkig weten we dat,” sprak vrouw Dijkstra bewogen; „en dat Hij ons niet verlaat en ons vertrouwen niet beschaamt, dat ondervinden wij ook nú weder. U moet weten, dat wij juist daarover aan het spreken waren, toen u binnen kwaamt. We hadden het over de toekomst, hoe het toch gaan moet, als de baas geen loon meer geeft en Wim toch nog maar zoo weinig verdienen kan. En zie nu eens aan, vóór we zoo ver zijn, komt u daar met zoo'n mooi plan aan. Dat komt van Boven, mevrouw; van Hem, die de Zijnen niet verlaat.”

„Ja, beste vrouw Dijkstra! Op Hem vertrouwen wij nooit te vergeefs. En 't is heerlijk dat te ervaren. Nu heb ik nog een goeden raad. Ik geloof dat het niet kwaad zou zijn, als u met Willem een bezoek bij mijnheer Van Rekken gingt brengen, om de zaak verder te bespreken. Ik zal mijn best doen om de som voor het wagentje bij elkaar te krijgen, en mijn man en ik zullen samen bij de menschen, die aan de buitenwegen wonen, een goed woordje doen voor den kleinen kruidenier.”

Wim begon haast te dansen van plezier bij het schoone vooruitzicht, dat hij zich geopend zag; en toen mevrouw Poortman onder veel dankbetuigingen vertrokken was, heerschte er vreugde in het gezin.

„Moeder, moeder! u hadt eens moeten weten, hoe ik mij voelde, toen Janus mij gezegd had, dat hij nooit bij den dokter weg zou gaan. Ik dacht dat ik nog in geen jaren voor u zou kunnen zorgen. Ik had mijzelf wel willen uitrekken om toch maar groot te worden.”

„En nu, Wim, al kom je nu ook niet bij den dokter en al ben je ook nog niet groot, toch zul je nu al op een andere manier wat kunnen verdienen. En als het goed gaat, wie weet hoe spoedig je dan toch mijn steun zult zijn. God heeft toch alles wèl met ons gemaakt.”

„Ja, dat is waar,” zei Wim.

HOOFDSTUK VII.

De kleine kruidenier.

„Nu jongen, voorspoed op je weg! Goed oppassen! Dat is de boodschap!” sprak mijnheer Van Rekken, toen Willem gereed stond om zijn eersten tocht als de kleine

kruidenier te gaan ondernemen. Hij had een nieuw linnen pakje aan en in zijn hand een pet van dezelfde stof met een rooden band er om heen. Uit een van de diepe jassen van zijn buisje kwam een stukje van een opschrijfboekje te voorschijn, waarin hij al zijn uitgaven en inkomsten noteeren moest. Hij had in het kantoortje nog eens de laatste bevelen en raadgevingen van zijn patroon aangehoord, en nu was hij op het punt om te vertrekken.

„Dank u, mijnheer! Ja, mijnheer!” zei Willem en hij maakte een soort buiging voor mijnheer Van Rekken, zooals hij meende dat passend was tegenover iemand, in wiens dienst hij nu was gekomen.

Toen ging hij het kantoortje uit, den winkel door, naar buiten.

Het was nog vroeg. De winkel was wel reeds geopend, maar klanten waren er nog niet. De bedienden en de knechts konden niet laten om naar den knaap te zien, toen hij wegreed, achter het mooie nieuwe karretje, dat volgeladen was met allerlei winkelwaren. Het wagentje zag er allerprachtigst uit, vond Wim, en hij voelde zich zoo rijk en gelukkig als een koning. Het was rood gelakt en voorop stond met groote zwarte letters geschilderd: „De kleine kruidenier”. Het reed gemakkelijk en licht, hoewel het van binnen toch zoo vol geladen was.

Daar ging hij vlug de dorpsstraat door; en onder hen, die hem nakeken, was er niet één, die hem niet van harte voorspoed toewenschte op zijn onderneming en die niet hoopte dat het den knaap gelukken mocht om op deze wijze zijn doel te bereiken en moeders kostwinner te mogen worden.

„Ik rijd eerst naar den dokter. Mevrouw heeft gezegd, dat zij mijn eerste klant wil zijn. En dan rijd ik langs moeder. Moeder moet mij zien en Mientje ook. Ze kijken vast naar mij uit. Wat zullen ze wel zeggen! En dat het nu juist zulk mooi weer is dien eersten dag! Gisteren goot het en nu schijnt de zon zoo heerlijk. Dat geeft de

lieve Heer, zou moeder zeggen, en wie zou het ook anders geven?" Zoo denkend was Wim het dorp uitgereden. Hij was nu op den zonnigen weg en zag links en rechts de groene weilanden, bezaaid met madeliefjes en boterbloemen. En toen hij opkeek naar den helderen blauwen hemel, dankte hij God voor het mooie weer en voor alles wat zijn hart met zooveel hoop en geluk vervulde.

„Mevrouw! Mevrouw! Daar is de kleine kruidenier! Hij vraagt of u wat noodig hebt," riep Jaantje, het dienstmeisje van mevrouw Poortman. Zij was zóó verrukt van het mooie wagentje, dat ze niet eens bedaard wachtte, tot zij in de achterkamer bij haar mevrouw was gekomen, maar in de gang reeds haar stem verhief.

„Natuurlijk heb ik wat noodig van hem; geen klein beetje ook," antwoordde mevrouw Poortman lachend. „Ik zal zelf wel naar hem toegaan."

„Ik wil ook meegaan naar den kleinen kruidenier," zei kleine Theo, het jongste zoontje van den dokter, dat nog niet naar school ging en bij zijn moeder aan de tafel met zijn bouwdoos zat te spelen.

„Je mag mee, hocr! Je moogt de mand voor mij dragen." En met Theo aan de hand stond mevrouw Poortman weldra bij het nieuwe wagentje.

„Hoe vindt u het, mevrouw?" vroeg de jonge koopman opgetogen. „Vindt u het niet prachtig? Hebt u ook wat noodig? Mag ik u wat verkoopen?"

„Natuurlijk, Wim! Ik heb je immers beloofd je eerste klant te zullen zijn. Laat me eens kijken, wat je alzoo bij je hebt."

„Van alles, mevrouw!" En Wim deed het deksel open en nam met een gewichtig gezicht het opschriftboekje uit zijn zak. „Kijk u maar eens, mevrouw! Rijst, suiker, koffie, thee, gort, stijfsel, blikjes met van alles er in, gedroogde appelen en o, nog veel, veel meer."

Theo's neusje lag op den rand van het open wagentje en zijn oogjes gluurden er gretig in.

„Zitten er chocolaadjes óók in?" vroeg hij.

„Daar houdt hij zooveel van,” verklaarde mevrouw Poortman. „Heb je ze bij je?”

„Zeker mevrouw! Pakjes en doosjes. Kijk, in dit vak heb ik alles wat lekker is: balletjes, caramels en chocolade. Daar in het middenvak heb ik de kruidenierswaren, en in het derde zijn de blikjes en de gedroogde vruchten.”

„Je hebt het alles goed in orde. Houd het altijd zoo, hoor jongen! Je moet maar altijd denken: „Wie in het kleine getrouw is, zal over het grootere worden gezet.” Wie weet wat je nog eens worden kunt, als je je best doet. Nu ben je nog maar een kleine kruidenier. Het kon best gebeuren, dat je nog eens een groote kruidenier werd. En wat ziet het wagentje er keurig uit. Jongen, verlies het maar nooit uit het oog. 't Zou vreeselijk jammer zijn, als er wat aan kwam. Maar kom, laat ik je niet langer ophouden. Je moet nog verder vandaag.”

„Verder? . . . O mevrouw! Ik moet nog zooveel reizen maken,” lachte Wim.

„Geef het mandje hier, Theo! En Willem, doe er dan een pond rijst in, twee pond suiker, een pond thee, bruine boonen, koffie, gedroogde pruimen, stijfsel, van alles een pond.”

„Ja, mevrouw! Ik zal u helpen. Als het u belieft.” trachtte Wim zoo deftig en beleefd te zeggen als de beste winkelbediende. Maar terwijl hij het verlangde uit zijn wagentje nam, won de vroolijkheid het van de deftigheid, en echt jongensachtig riep hij uit: „Hoe heerlijk, dat u zoo'n vracht nodig hebt!”

„Je moogt altijd op mij rekenen, hoor, Wim! Ik blijf je vaste klant. Zie zoo, ik geloof, dat ik nu alles van je heb, alleen nog dat pakje chocolade voor Theo?”

Welke belieft u, mevrouw? Driessen, Rademaker, Bensdorp, Kwatta?”

„Dit maar; van Driessen. Zie zoo, hoeveel is het alles bij elkaar, koopman?”

Wim schreef al de boodschappen op het eerste blad

van het nieuwe boekje. Hij zette het bedrag er achter en telde toen alles op.

Leeg was de nieuwe beurs, die Willem uit den binnenzak van zijn linnen buisje te voorschijn haalde! maar hij vond dat er al een aardig sommetje in was, toen hij haar weer wegbergde. Deze eerste verkoop was al heel mooi geweest.

„Ik wou dat hij hier bleef met den mooien wagen,“ zuchtte Theo. „Ik wou er nog langer in kijken.“

„Hij zal dikwijls terugkomen. Maar nu moet hij weg.“

De deksel klapte dicht en Wim stapte op. Mevrouw Poortman bleef hem na staan kijken, zolang zij hem zien kon. Het deed haar zoo heel veel genoegen, dat haar pogingen om het gezin van de weduwe Dijkstra te helpen, aanvankelijk gelukt waren en dat Willem zoo gelukkig en zoo ijverig aan zijn werk was begonnen.

Wim reed zoo vlug, dat het roode karretje al heel gauw uit haar oogen verdwenen was. Toen ging ze naar binnen om den inhoud van haar mandje weg te bergen en Theo een stukje chocolade te geven.

„Ik wou maar, dat de kleine kruidenier allen dag terugkwam,“ zei Theo in het volle genot van zijn lekker hapje.

„Zou je denken, dat je dan altijd zoo getrakteerd zou worden, jou kleine snoeper? Geloof dat maar niet.“

Maar Theo lachte oolijk. Hij begreep heel goed, dat de komst van den kleinen kruidenier voor hem geen nadeel zou zijn.

Intusschen was Wim dicht bij huis gekomen. Ha! Daar stond moeder aan de deur den weg af te kijken en Mientje's bleek gezichtje lachte hem door het venster tegen.

Wim nam zijn pet af en wuifde hen daarmede tegen, en in een ommezentje was hij bij hen.

„Wel verbazend, Wim, hoe mooi!“ riep zijn moeder uit, vol bewondering het spulletje bekijkende.

„Wat een prachtige wagen, Wim!“ zei Mientje ver-

rukt. „Hij glimt zoo mooi en die roode kleur is zoo echt. Je kondt hem al zoo ver aan zien komen. En die letters.... die beteekenen: de kleine kruidenier, hé Wim?”

„Ja, Mientje. Dát staat er op. Als je nou maar lezen kondt, dan zou je het met je eigen oogen zien: De kleine kruidenier. En moeder, ik ben al aan het verkoopen geweest. Mevrouw Poortman heeft een mand vol van mij gekocht. O, moeder, moeder, ik ben toch zoo blij!” riep hij vroolijk uit, terwijl hij haar zijn beurs toonde, die waarlijk al een rammelend geluid gaf.

„Ik ook, Wim! ik ben ook zoo blij en zoo dankbaar. Wat is God toch goed voor ons, hè Wim?”

„Ja moeder!” zei Wim en hij dacht aan dien dag, toen hij zoo moedeloos was geweest en er even aan had durven twijfelen of God wel voor zijn moeder en voor hem en de kleintjes zorgen zou. Het kwam hem voor, dat hij er nu *nooit* meer aan twijfelen zou. Wat gaf dat een gelukkig gevoel: te weten dat God, de hemelsche Vader, alles gegeven had, wat hem nu zoo blij maakte: dat wagentje, den grooten verkoop bij mevrouw Poortman, en het mooie zonnige weer op dezen eersten dag van zijn gewichtige onderneming!

„Jongen, zal je toch voorzichtig zijn met je spulletje? Laat er toch niets aan komen! Verlies het nooit uit het oog,” vermaande zijn moeder.

„Wees daar maar niet bang voor, moeder! Maar kom, ik moet weg. Ik moet zien dat ik nog wat verkoop vandaag. Hoe zou u het vinden, als ik van avond mijn wagentje leeg had verkocht? Ik zal er mijn best voor doen. Dag moeder! Dag Mientje!”

En weg vloog Wim.

Mijnheer Van Rekken had den omtrek van het dorp in zes deelen verdeeld, opdat zijn knechtje iederen dag van de week een bepaalde buurt zou kunnen afrijden. De omtrek was zeer uitgestrekt. Er waren buitenplaatsen, die wel een uur van het dorp verwijderd lagen, maar

op deze wijze zou niemand behoeven overgeslagen te worden. Mevrouw Poortman, mijnheer Van Rekken en zijn moeder hadden er hem op voorbereid, dat hij stellig niet door iedereen zou begunstigd worden. Hij zou meer dan eens een „niets noodig” te hooren krijgen, maar daardoor moest hij zich dan niet uit het veld laten slaan. Teleurstelling ondervond iedereen. Dat zou ook hem niet bespaard blijven.

Daaraan dacht hij, toen hij de eerste villa, waar hij zou aanbellen, naderde. Voor een afwijzing bij mevrouw Poortman was hij niet bang geweest; maar hoe zou het *hier* gaan.

Wel verbazend, wat een prachtig huis! 't Leek wel een beetje op het paleis van de Koningin in Den Haag, ook zulke witte pilaren. Als je er langs liep te wandelen, viel je dat zoo niet op, meende Wim, maar als je er aanbellen moest!

Wim voelde zich bedremmeld, toen hij dat prachtige huis in al zijn voornaamheid bekeek en hij zag er tegen op, om het geopende hek binnen te rijden en dan over die breede oprijlaan langs die groene gazons, waarin zulke heerlijke bloemperken prijken, aan dat huis zijn koopwaar aan te bieden. Zouden de menschen, die hier woonden en zoo heel deftig moesten zijn, het wel goed vinden, dat hij hier kwam, al was zijn wagentje ook nòg zoo mooi? Menschen, die eigen rijtuig en een automobiël hebben, kijken niet eens naar mijn wagentje. Ik moest hier maar voorbijgaan, besloot hij. 't Zal hier toch misschien niets geven.

Maar dan ben ik een echt laffe jongen. En als mijnheer Van Rekken dan vraagt: „Ben je ook bij mevrouw Van Sonsbergen geweest? Ik zie haar naam niet op je boekje” dan zou ik moeten zeggen: „Neen mijnheer!”.... „Waarom niet?” zou mijnheer dan dadelijk vragen, en dan *ik* weer: „Ik durfde niet.”.... Niet durven.... omdat het hier zoo mooi is!.... Een koopman, die niet durft!.... Ja, want ik *ben* nu een koopman. En een

koopman moet niet verlegen zijn. Vooruit, Wim! Frisch er op los!

En na zichzelf aldus moed ingesproken te hebben, reed hij het hek door, de zwaar begrinde oprijlaan op en weldra stond hij op het bordes.

„Vooruit, Wim!” porde hij zichzelf nogmaals aan. „Nu aangebeld en dan als een flinke vent je boodschap gedaan. Ze zullen je niet opeten, zou moeder zeggen. Neen, wacht! Ik moet eerst mijn karretje goed zetten met de letters naar den kant van de deur. Ze moeten dadelijk kunnen zien, wie ik ben.”

Toen Wim dat gedaan had, ging hij de stoep weer op en belde hij aan.

Wat galmde die bel! Verschrikkelijk!

Bijna onmiddellijk werd de deur opengedaan door een heel deftig heer — zooals Wim meende — met gouden knopen aan zijn jas, die hem van uit de hoogte aankeek.

„Mijnheer! Mijnheer!” stamelde Wim, terwijl hij beleefd zijn pet afnam. „Ik ben ik had ik wou u vragen” en hij wees naar zijn karretje

Dat hij nu toch zoo verlegen was en niet uit zijn woorden kon komen, nu hij tegenover dien voornamen mijnheer stond en dien hij beschouwde als den eigenaar van alles wat hij hier zag!

„Zou mevrouw soms wat van mij willen koopen? Ik ik ben de kleine kruidenier van mijnheer Van Rekken.”

Gelukkig! Nu was de boodschap er tenminste uit.

„De leveranciers worden hier niet te woord gestaan. Zij moeten achterom rijden en daar hun boodschappen overbrengen,” klonk het statig en afgemeten en tegelijkertijd maakte de mijnheer met de gouden knopen met zijn hoofd een beweging, die aan duidelijkheid niets te wenschen overliet.

De kleine kruidenier kon heengaan. Het liefst van alles zou hij dadelijk het groote hek zijn uitgereden. Hij moest zichzelf weer met geweld aanporren, om ook aan de

achterzijde van het huis een poging te wagen. Wie weet of daar niet een deftige stugge dame zou opendoen, dacht hij met vrees.

Maar dat viel mee. Zoodra hij aan de achterzijde van de villa had aangescheld, verscheen er een dienstmeisje van de gewone soort.

Wim voelde zich toen al dadelijk wat op zijn gemak gebracht. Hij wees op zijn voertuig en zei: „Als het u belieft! Ik ben de kleine kruidenier van mijnheer Van Rekken. Wil u aan mevrouw vragen of zij iets van mij noodig heeft? Ik heb van alles bij mij. Rijst, suiker, koffie, thee, blikjes en nog veel meer! Mijnheer zei, dat ik hier moest aanbellen.”

„Mijnheer? . . . Welke mijnheer?”

„De mijnheer, die mij opendeed.”

„Aan de voordeur? O neen maar, die is goed! Dat was zeker Jan . . . O Jaan en Leen! komen jullui eens hier!” riep het dienstmeisje naar binnen. En toen zij de twee geroepenen op de hoogte had gebracht van het geval, barstten ze alle drie uit in een onbedaarlijk gelach. En toen begreep Wim al heel gauw, dat de man, dien hij voor een deftigen mijnheer had aangezien, de huis-knecht was.

„Zoo'n kwast! . . . Zoo'n verwaande kwast! Hij verbeeldt zich, dat hij minstens een graaf of een prins is!” riep Jaan.

Ze bleven maar lachen en Wim kreeg het gevoel of die pret ook wel een beetje om hem was. Hij wilde, dat ze er mee zouden ophouden en wat van hem koopen.

Daarom vroeg hij op een oogenblik, waarin het gelach wat bedaarde: „Wil u als je blijft aan mevrouw vragen of zij iets van mij nemen wil?”

„Ja, ja! Ik zal het gaan vragen,” zei toen het meisje, dat de deur voor hem geopend had.

„De kleine kruidenier!” . . . „Ja, mevrouw zal stellig van je koopen. Mevrouw Poortman is hier geweest om een goed woordje voor je te doen. Dat denk ik tenminste,



Ze bleven maar lachen . . . blz. 48

want mevrouw zei, toen ze weg was, tegen me: „Als er een jongen komt met een wagentje, waarop staat „de kleine kruidenier,” dan mag je hem niet voorbij sturen.”

„En dat staat er op,” zei Wim vol trots. „Kijk maar!”

„Nou, duidelijk genoeg! Wacht maar even.”

Het meisje verdween en kwam heel spoedig daarna met een mand terug.

Wat nam die goede mevrouw, die in dat mooie huis woonde, toch veel van hem! Of hij blij was, dat hij uit verlegenheid niet voorbij was gefietst! Hij wilde nooit meer zoo laf zijn, om zich zoo spoedig te laten afschrikken.

Alles werd weer nauwkeurig opgeschreven, het geld veilig weggeborgen; en met een vroolijk hart fietste Wim de buitenplaats af, het hek door, den weg op.

„Mevrouw, daar is de kleine kruidenier!”

Die uitroep werd overal gehoord, waar Wim zich vertoonde. En er was geen huis, waar men hem voorbij stuurde. Niet bij iedereen verkocht hij veel, maar overal toch iets. Er was niemand, die geen schik had in den netgekleeden wakkeren jongen met zijn wagentje. En menigeen had een bezoek ontvangen van dokter of mevrouw Poortman in het belang van Willem Dijkstra. Zoo was het noodige voor zijn onderneming bij elkaar gekomen, en zoo werd ook iedereen bereid bevonden om hem de klandizie te geven.

Laat in den middag keerde Willem van zijn eersten tocht terug naar den winkel van zijn patroon.

Met een gezicht stralend van vreugde trad hij het kantoor binnen.

„Wel, Willem! hoe is het gegaan?” vroeg mijnheer Van Rekken.

„Mijnheer! de wagen is leeg. Ik ben heelemaal uitverkocht, heelemaal. Als ik nog meer bij me had gehad, dan had ik nog meer kunnen verkoopen.”

„Daar ben ik blij om, jongen! Dat geeft moed voor het vervolg.”

„Hier is mijn boekje, mijnheer! en hier is het geld.”

„Dat zullen we samen eens narekenen.”

Het kwam alles goed uit.

„In orde! Nu kun je naar huis gaan, maar kom morgen weer bijtijds terug.”

„Jawel, mijnheer!” En Willem vertrok.

Hoewel het gemis van den huisvader nog altijd diep gevoeld werd door de weduwe en haar kinderen, toch was er dien avond vreugde in het gezin. Naast Mientjes bed gezeten, zat Wim maar te vertellen van alles, wat hij op dien gewichtigen dag had ondervonden.

„'t Is haast ongeloofelijk, Wim! dat het zóó goed is gegaan en dat niemand je voorbij stuurde.”

„Ja, moeder! ze riepen maar: „Daar is de kleine kruidenier!” en dan kwamen ze koopen.”

„We lezen in den Bijbel wel eens van enkele personen, zooals van Jozef en Daniël: en hij vond genade in de oogen der menschen. Zoo is het met jou ook vandaag gegaan, Wim! God heeft je weg voorspoedig gemaakt.”

„Ja, moeder! 't is een wonder. Ik heb een gevoel alsof God mij ineens groot heeft gemaakt, groot, nog vóór ik het ben.”

„Onder Zijn zegen,” verbeterde zijn moeder, „mocht een jongen, die nog lang niet groot is, vandaag zóóveel verdienen als een groote man.”

„Ja, zoo is het eigenlijk,” stemde Wim toe.

„Het is zoo heerlijk Gods zorg te ondervinden,” sprak de weduwe. „Ik ben Hem zoo dankbaar en wil altijd mij aan Hem toevertrouwen, ook al is de nood zóó hoog gerezen, dat er geen uitkomst schijnt te zijn.”

„Maar daar behoeft u nu in het geheel niet bang meer voor te zijn,” sprak Wim vol zelfvertrouwen. „U hebt nu immers weer een kostverdiener.”

„Ja, lieve jongen! Maar het is niet zeker, dat alles zoo zal blijven gaan als vandaag. Het was nu de eerste dag. Als het nieuwtje er af is, roepen ze misschien

niet meer zoo hard: „Daar is de kleine kruidenier!” En dan zal je misschien wel eens voorbijgestuurd worden. Ook kun je niet verwachten, dat het altijd zulk mooi weer zal zijn als vandaag. Je zult wel eens onder regen en storm je brood moeten verdienen en dan zal het je niet meer zoo licht en gemakkelijk vallen.”

„Dan doe ik mijn glimmende regenjas aan. 't Hindert niets, moeder! En als de menschen me voorbij sturen en ik kom met een halfvollen wagen terug bij mijnheer Van Rekken, dan vraag ik hem, of ik nog wat in den winkel voor hem doen mag, vegen, of zakjes plakken of afwegen of zoo iets. O hé, er is altijd werk en dan verdien ik toch voor u. Maak u maar niet bang, moeder!”

„Nee, jongen! ik maak me ook niet bang. Ik vertrouw, dat God ons helpen en verzorgen zal en dat de tegenspoeden, als zij komen, ons van Hem worden toegezonden. Wij mogen dan niet den moed laten zakken, maar moeten van Hem onze hulp verwachten.”

„En erg ons best doen,” meende Wim.

Dat sprak zijn moeder niet tegen.

HOOFDSTUK VIII.

Door schade en schande moest Wim leeren.

„Kijk, Leen! Kijk! Daar staat het karretje van Willem Dijkstra. Waar zoud-ie zijn?”

„Wel binnen, natuurlijk.”

„Zoud-ie er lang blijven?”

„Jongens! ik wou het, een half uur lang. Dàt wou ik. Dan zou ik terwijl eens lekker er mee gaan rijden. 't Zou fijn gaan.”

„Echt, hoor! Die Wim Dijkstra gaat er altijd mee van

door als een spoortrein. Die jongen boft, dat hij er altijd mee rijden mag."

Ze waren nu bij Wims wagentje gekomen. Van den berijder was niets te zien en de deur was op slot.

"Zeg, Leen! zouden we het eens even durven probeeren?" fluisterde Jaap.

"Maar hij is daar binnen en hij kan opeens de deur opendoen. Hij zou woedend zijn."

"Maar dan kreeg-ie hem direct terug. Ik wil er geen kwaad mee doen, enkel maar probeeren. Anders niet." En Jaap had zijn hand al aan het stuur geslagen en zijn voeten op de trappers gezet. "Kom, ga mee, Leen!" zei hij zachtjes, "ga mee! Ik rijd maar een klein eindje den weg op, dan mag jij terug. Dan zetten we hem weer hier neer en merkt hij er niets van."

Leendert stond met een benauwd gezicht naar de deur te kijken. Ongevraagd eens anders eigendom te gebruiken, vond hij gewaagd; maar eens achter op dat mooie wagentje te rijden, was toch wel verleidelijk. Hij zou Jaap toch maar achterna gaan.

"'t Gaat echt, 't gaat fijn!" juichte Jaap. "Je vliegt er mee vooruit!" En hij dacht in zijn genot aan geen Willem.

Maar Leendert keek telkens òm naar de deur van het huis. Daar bevond zich de eigenaar en deze kon ieder oogenblik te voorschijn komen.

Willem moest wachten op geld, dat boven gewisseld werd, en dat wachten duurde tamelijk lang. Het zou zeker wijzer en voorzichtiger van hem geweest zijn, wanneer hij buiten op het geld gewacht had. Hij was nu reeds vier weken lang de kleine kruidenier geweest en gedurende dien tijd had zijn wagentje wel veel bekijks gehad, maar niemand had nog ooit een hand er naar uitgestoken. Hij dacht er niet aan, dat, wat nog nooit geschied was, daarom *nu* wel eens plaats kon grijpen. Hij had het al eens meer ergens een oogenblikje onbeheerd laten staan; en nu hij het hier weer deed, dacht hij aan geen enkel gevaar.

„Wacht,” overlegde hij, „ik kon, terwijl ik hier sta te wachten, mijn boekje wel eens even inzien. 't Ging daarnet bij mevrouw Sluiters zoo gehaast. Ik geloof al zijn leven, dat ik door al die boodschappen er een vergeten heb op te schrijven. Op mijn tellen passen! 'k Zou voor niets ter wereld willen, dat mijn boekje niet uit kwam.”

Hij ging op de onderste trede van de trap zitten en verdiepte zich in zijn rekening.

Ja, waarlijk! Hij had zich vergist. Hoe gelukkig dat hij hier wachten moest. Nu kon hij het weer in orde maken. 't Zou zoo erg zijn geweest, als vanavond zijn rekening niet in orde was. 't Was nog nooit gebeurd.

Willem had zijn boekje nog in zijn hand, toen het dienstmeisje terugkwam. „Heb ik je niet erg lang laten wachten?” vroeg zij.

„'t Schikt nogal. 't Hinderde niet zoo erg.”

Zij rekenden samen af. Willem schreef alles weer nauwkeurig op, deed het geld in zijn beurs, opende de deur, en toen . . .

Het wagentje stond er niet.

Verstijfd van schrik stond Wim op de stoep.

„'t Zal niet gestolen zijn,” sprak het dienstmeisje troostend. „Ze stelen hier nooit. 't Komt wel terecht. Ha! kijk! Daar zie ik het al . . . Kijk, daar ver op den weg . . . Die ondeugende jongens! Wat doen ze er aan te komen met hun handen!” . . .

De hevige schrik had Wim voor een oogenblik de spraak benomen. Maar toen hij in de verte de jongens bezig zag met het wagentje, uitte hij een woesten kreet en stormde den weg op.

Jaap had nog zoo gauw geen erg in Wims nadering, maar Leendert zag hem dadelijk. Het was maar het best het wagentje aan zijn lot over te laten en zich uit de voeten te maken.

„Daar komt-ie aan! Er af, Jaap! Er af!” gilde hij.

Jaap schrikte. Hij waande zijn vervolger reeds zeer nabij. In zijn schrik sprong hij wild en onhandig van

het voertuig af. Hij viel, maar hij bezeerde zich niet, sprong op en liep weg, zoo hard als zijn beenen hem dat toelieten. Hij keek nog eenmaal om en zag toen, dat het wagentje in zijn vaart recht op de sloot aanreed. Vóór Willem het had kunnen verhoeden, zag hij zijn kostbaar bezit kantelen en van den kant af in de sloot verdwijnen.

Zijn karretje met alles wat er in was, in het water! Een oogenblik slechts bleef Wim staan, toen rende hij weer vooruit, wierp zich voorover op den grond aan den kant van de sloot en zag dat er nog een stuk van het wagentje boven het water uitstak.

Wellicht zou de arme jongen door zijn wanhopige pogingen om zijn eigendom te redden, zelf ook te water zijn geraakt, indien het dienstmeisje, dat het geheele tooneel van uit de verte gezien had, hem niet te hulp was gekomen.

„Wacht even! Ik kom je helpen. Val er niet in!” hoorde Willem haar roepen en weldra was het meisje bij hem.

Met vereende krachten kregen zij nu het wagentje op den kant.

„Het is gelukkig niet stuk,” troostte Dientje. „Die jongens toch ook! Wat deden zij er aan te komen!”

„Niet stuk! Maar o, o! mijn suiker! mijn thee! mijn koffie! mijn stijfsel! Ach! alles nat! door en door nat! Alles bedorven!”

En de arme jongen voelde zich of al zijn moed, al zijn hoop en geluk opeens verdwenen was.

Hij dacht aan zijn patroon, aan mevrouw Poortman, aan zijn moeder Alles was tot nog toe zoo voorspoedig, zoo boven verwachting gegaan, en nu opeens dat ongeluk!

Hij durfde er niet aan denken bij mijnheer Van Rekken aan te komen met die bedorven winkelwaren. Zeker zou hij zeggen: zie je wel, ik dacht ook wel, dat je nog niet groot genoeg was voor dit werk, en mis-

schien.... misschien zou hij hem zelfs wel weg-jagen.

Mevrouw Poortman zou — als ze alles hoorde — er spijt van hebben, dat zij den kleinen kruidenier van hem had gemaakt.

En moeder....! Moeder, die zoo trotsch op hem was, wier kostwinner hij wezen mocht.... hij kon er niet aan denken, hoe het háár wel te moede zou zijn.

't Was vreeselijk!

„O.... o.... kijk toch eens die suiker.... half gesmolten.... die rijst.... die thee.... die stijfsel!....” snikte de arme knaap.... „alles nat.... kletsnat.... Die jongens!....” en hij stampvoette van drift, „wat deden ze er aan te komen?....”

„Kom, kom! Ga maar eens met me mee. Dan zullen we eens kijken,” sprak Dientje weer troostend.

Willem voelde haar medelijden en dat deed hem goed en hij volgde haar.

„Wat is er gebeurd?” vroeg Dientje's mevrouw, die juist, gekleed om uit te gaan, op de stoep stond.

„Och, mevrouw, een ongeluk. Ondeugende jongens zijn er met den wagen van den kleinen kruidenier van door gegaan. Toen is hij in het water geraakt.”

„Wie? De kleine kruidenier?”

„Nee, gelukkig niet, mevrouw! Het was de wagen maar!”

„De wagen maar!”.... Willem had er veel liever zelf in gelegen.

„Mag ik hem even helpen, mevrouw?” vroeg Dientje.

„Wel zeker! Help hem maar wat op dreef. 't Is erg jammer. Ik hoop dat er niet veel bedorven zal zijn.”

„Kom, laten we nu eens kijken,” sprak Dientje na mevrouws vertrek. „De blikjes.... daar heeft het al vast niets aan gehinderd.”

„Nee,” zei Wim droevig, „maar al dat andere....!”

Inderdaad. Het zag er wel treurig uit. De goede Dientje mocht de natte zakjes op een schaal uitschudden,

het bleek toch maar al te duidelijk, dat verschillende dingen niet meer verkoopbaar waren.

Dina droogde het wagentje van binnen en van buiten af, legde alles wat niet door het water geleden had, er in, deed al het andere in nieuwe droge zakjes. Toen zei ze: „Weet je wat ik je nu raad? Ga naar je patroon en vertel hem precies zooals het gebeurd is. Ik heb ook wel eens een ongeluk in mijn dienst gehad en het heeft mij nooit gespeten, om er maar rond en eerlijk voor uit te komen. Recht door zee! dat is mijn leus en ik heb er mij altijd goed bij bevonden.”

Wim vond dat Dientje gelijk had. Niettemin zag hij er vreeselijk tegen op, om haar raad op te volgen.

„Kom, jongen! De man zal je toch wel gelooven; en als je dan belooft, dat je de schade zult vergoeden, iedere week wat, dan zal hij het wel door de vingers zien.”

„Hij zal zeggen: je hadt er op moeten letten. Je hadt de deur open moeten laten staan, dan zouden de jongens er wel afgebleven zijn,” sprak Wim somber.

„Hier!” sprak Dientje. „Hier heb je van mij vast een gulden. Daar kun je al iets mee afbetalen. Ja, neem hem maar gerust aan! Ik kan hem best missen. Ik heb nog een vader, die altijd flink werk heeft, en ik had juist een week van veel verval. Gerust hoor!” — want Wim aarzelde om den gulden aan te nemen. „En als mijnheer je soms niet gelooven wil, dan wil ik wel komen getuigen wat die ondeugende jongens gedaan hebben.”

Maar Willem was niet bang, dat mijnheer hem niet gelooven zou. Hij was alleen maar bang, dat hij zeggen zou: „Zie je wel, dat je nog te klein bent?”

„Was ik maar groot!” zuchtte hij, „dan zouden ze het niet hebben durven wagen.”

Wim kwam dien avond geheel anders thuis dan de vorige dagen. Vooreerst heel vroeg en dan met zijn

wagentje. Eerst had hij gedacht om zijn moeder maar niet met het verhaal van zijn ongeluk te bezwaren; maar hij begreep al heel gauw, dat hij het onmogelijk voor haar verbergen kon. 't Zou immers weken duren, eer de schade vergoed was. Hij zou al die weken zooveel minder thuis brengen.

Toen hij dat inzag, gaf het hem een gevoel van verlichting, dat hij zijn moeder deelgenoot mocht maken van zijn verdriet. Zoo'n geheim voor haar te moeten hebben, was niet om te doen.

„Wat is dat nu?” vroeg moeder.

En toen vertelde Wim het droevig verhaal, ook hoe vriendelijk Dientje voor hem was geweest en wat zij hem geraden had.

„Het was de beste raad, dien zij geven kon, Wim!” zei moeder, „ik weet geen anderen. Je moest maar dadelijk gaan naar mijnheer Van Rekken. Hoe eer hoe beter.”

„En als hij dan zegt: „Je bent ook nog te klein voor zulk werk. Dat wist ik wel” En als hij dan mij mij wegstuurt?”

„Jongenlief! dat moet je alles afwachten. Door schade en schande wordt een mensch wijs. Maar als je eerlijk alles vertelt en belooft om voortaan beter op te passen, dan geloof ik niet dat je zult worden weggestuurd.”

Wim maakte nog geen aanstalte om te gaan. 't Leek hem zoo vreeselijk toe op deze manier bij zijn patroon te komen. Anders kwam hij altijd zoo blij en zoo vrijmoedig. 't Was zoo heerlijk te kunnen zeggen: „Zóóveel heb ik vandaag verkocht” en dan af te rekenen en dan te hooren, hoe mijnheer Van Rekken goedkeurend sprak: „Heel best, Willem! Alles in orde!”

En nu

„Wim! ben je vergeten, wie je helpen wil?” zei moeder zacht. „Kom, jongen! denk daar aan en ga nu.”

Wim ging. En onder het loopen dacht hij aan moeders woorden. 't Was waar: God had hem zoo geholpen en zijn gebed verhoord. Hij zou hem ook nu

om Zijn hulp vragen en daarop vertrouwen. Dat gaf hem moed, maar toch trad hij langzaam en schoorvoetend op het kantoortje toe.

Mijnheer Van Rekken zat te schrijven. Doch hij keek dadelijk op van zijn werk, toen zijn knechtje binnen kwam. En toen de jongen niet als gewoonlijk met zijn boekje en zijn beurs voor den dag kwam, maar bedremmeld en met gebogen hoofd vóór hem bleef staan, vroeg hij: „Wel, Willem, wat is er?”

„Er is . . . er is . . .” begon Wim. Maar neen . . . God zou hem helpen en hij moest nu niet als een kleine jongen staan hikkelen, maar, zooals zijn moeder gezegd had, flink en eerlijk alles vertellen wat hem overkomen was en bekennen, dat hij het wagentje buiten had laten staan zonder er op te letten.

Onder het spreken kreeg hij hoe langer hoe meer moed. 't Was net of de last, die hem drukte, hoe langer hoe kleiner werd. En toen hij eindigde met de verzekering, dat hij de schade zou betalen en voortaan beter hoopte op te passen, voelde hij zich zeer verruimd.

't Was aardig dat mijnheer Van Rekken, die Willem geheel had laten uitspreken, precies dezelfde woorden gebruikte, die hij van zijn moeder gehoord had: door schade en schande moest een mensch wijs worden. „Maar jongen!” zoo vervolgde hij, „'t zal voor jou dezen keer alleen nog maar bij de schande blijven, de schade is al vergoed.”

Wim zette groote verwonderde oogen op.

„Ja, ik heb daareven de mevrouw bij me gehad, bij wier huis het ongeluk is gebeurd. Zij heeft het mij verteld en verzocht de schade te mogen vergoeden. Ik wist er dus al alles van, vóórdat je hier kwaamt.”

„O mijnheer!” was alles wat Wim zeggen kon, maar in zijn hart dacht hij: „God had mij al verhoord en geholpen nog vóórdat ik het Hem vroeg, en veel beter dan ik had durven vragen.”

„We zullen het je maar vergeven,” ging mijnheer

Van Rekken voort. „Je hebt de weken, die je nu bij mij bent, goed je best gedaan, en”

„O mijnheer! en dat zal ik altijd, altijd blijven doen,” viel Willem zijn patroon in de rede, en het kwam er zoo vurig en welgemeend uit. Nu zijn moeder om zijn nalatigheid maar geen schade behoefde te lijden en zijn meester hem prees, voelde hij al zijn zorg en verdriet van zich weggenomen. „En nooit meer zal ik mijn wagen ook maar één seconde uit mijn oogen laten gaan.”

„Nu goed, jongen! We zullen het dan maar weer probeeren.”

Wim vertrok, onuitsprekelijk verlicht. Den volgenden dag bracht hij Dientje haar gulden terug en bedankte haar mevrouw, die de schade had willen vergoeden.

HOOFDSTUK IX.

De groote kruidenier.

Tien jaren zijn voorbijgegaan en veel was er gedurende dit tijdsverloop veranderd. De familie Dijkstra is niet meer te vinden in haar vroegere woning. Reeds lang geleden is de moeder met haar kinderen verhuisd.

„Als ik groot ben!” placht Willem te zeggen, toen hij nog een knaap was. Nu was hij groot geworden, zóó groot dat zijn moeder tegen hem op moest zien; haar hoofd reikte tot zijn schouder. De bordjes waren nu verhangen, zooals moeder en zoon dikwijls opmerkten, wanneer ze spraken over vroeger dagen.

De familie Dijkstra woont nu in een buurtschap ongeveer drie kwartier van het dorp verwijderd. In het midden van het plaatsje, dat wel een klein dorp genoemd

kan worden, staat een net winkelhuis. Vóór het winkelraam liggen verschillende kruideniers- en grutterswaren uitgestald, benevens allerlei andere artikelen, die dagelijks noodig zijn. Achter de toonbank zien wij een jongen man staan, die vlug en voorkomend zijn talrijke klanten bedient. Het is een drukke zaak en vooral op Zaterdagavond loopt het storm. Dan kan Willem het alleen niet af. Zijn broer Jan moet dan komen helpen. Jan, die nu in Willems plaats iederen morgen er met een wagentje op uit gaat, om de ver wonende klanten van het noodige te voorzien.

Willems wensch is beter dan hij ooit had durven hopen en bidden vervuld geworden: hij mag voor zijn lieve moeder zorgen en haar een gelukkig leven bereiden. De familie Dijkstra woont boven den winkel. Daar kunnen wij de weduwe aantreffen, die nog evenals vroeger niet houdt van stil zitten, maar altijd druk in de weer is. Maar zwaar werk behoeft zij niet meer te doen. Daar zorgt Willem voor. Zij is nu een dagje ouder geworden en mag niet meer zoo hard sjouwen. „Dat behoeft niet meer en dat wil ik ook niet,” zegt hij vol trots en blijdschap. „U kunt nu een vrouw nemen voor de wasch en voor het zware werk. U kunt nu een leventje hebben als”

„Als een gravin,” valt zijn moeder hem wel eens lachend in de rede, als hij op die manier bezig is

„Of neen; laat ik liever zeggen: als een moeder, die een grooten flinken zoon heeft, die zijn oud moedertje heelemaal zou bederven, als zij daar niet op paste.”

„Pas dan maar héél goed op!” waarschuwt Wim. En als hij dan zijn armen om haar heen slaat en haar zoo vol liefde aanziet, dan voelt de oude vrouw zich wel eens zeer aangedaan. God had haar zoo heel veel geschonken in dezen zoon. Reeds toen hij nog maar een jongen was, had Hij hem in staat gesteld om het gebrek buiten de deur te houden. En nu nu had God hem zoo gezegend en zijn weg zoo voorspoedig gemaakt,

dat haar leven zonnig en blij kon zijn. Wat had haar hemelsche Vader haar een schat gegeven in dien zoon!

Mijnheer Van Rekken had Willem eerst eenige jaren in zijn dienst gehouden als den kleinen kruidenier. Toen deze grooter werd, verklaarde hij, dat hij altijd tevreden was geweest over zijn knechtje en dat hij hem daarom wilde bevorderen tot winkelbediende. Nu, een jaar ongeveer geleden, had hij hem voorgesteld, om in het filiaal in de volkrijke buurtschap, waarin wij hem thans hebben aangetroffen, de zaken te drijven. Wat Willem zoo vurig van God begeerd had, was geschied: reeds als knaap had God alles zóó geleid, dat hij zijn moeder voor gebrek had kunnen bewaren; en nu hij groot was geworden, mocht zij door zijn arbeid een onbezorgden ouden dag beleven. Zijn gebed was verhoord.

Dokter Poortman vroeg hem wel eens of nu niet alles veel beter was geleid, dan Willem zich had voorgesteld, toen hij als koetsiersjongen bij hem in dienst had willen komen; en dan kon hij niet anders antwoorden dan: „Ja, dokter, het is heel goed zoo. Wat zou ik bij u lang hebben moeten wachten, eer ik koetsier zou zijn geweest. Ik zou het nu nóg niet zijn. Teunis houdt zich altijd nog maar flink, en het is een leelijk ding om naar iemands dood te verlangen.”

En hoe ging het met Wims broertjes en zusjes? Van Jan heb ik al verteld.

Mijntje was naaister geworden. Zij wilde voor haar broers niet onderdoen in ijver en hielp aldus mee aan den bloei en de welvaart van het gezin.

Piet is bij den boer in dienst gekomen, waar zijn vader vroeger had gearbeid. Hij was een jongen, die het liefst buiten werkte; en zeker zal zijn baas hem wel bij zich houden, want de jongen lijkt in alles op zijn vader, zegt hij, en die stond hoog bij hem aangeschreven.

En Mientje? Het zwakke Mientje is niet meer.

Nog een paar jaar leidde zij een sukkelend leven. Hoe gaarne zou Willem ook h aar nog hebben zien genieten van het geluk, dat de familie nu te beurt was gevallen! Maar zij verlangde zoo om naar haar Heiland te gaan, dien zij zoo lief had. Haar blijdschap was zoo groot, toen zij wist dat zij weldra bij Hem zou zijn, die ook haar zonden aan het kruis had gedragen. Haar geluk was grooter dan ooit een aardsch geluk wezen kan.

Het jongste broertje gaat nog school. Hij lijkt erg veel op Willem en zegt ook wel eens met een zeker verlangen, als hij al die bedrijvigheid van de grootere kinderen ziet: „Als ik groot ben, dan” Dan zal hij  f bij Willem in den winkel komen,  f met het karretje rijden en boodschappen wegbrengen,  f ook wel Piets voorbeeld volgen. Zijn plannen zijn nog veranderlijk, maar goed gemeend.

En moeder Dijkstra dankt iederen avond haar hemelschen Vader, omdat Hij haar, bij zoo groot verlies, zulk een grooten schat heeft gegeven in haar lieve kinderen.
